

המדור הזה הננו מדפיסים למען עולם הרבנים היושבים על מדין מנהיגי העדה, העומדים בשער המחנה, ובפרט בעיני אישות החמורה, לידע פרטי הדברים, בדבר הפירצה הנוראה שלא נשמע כמוהו, ולגדור גדר ולהוציא חרב מתערה, למען קדושת בית ישראל, להסיר מכשול מכרם בית ישראל [וכמובן שהדפסנו מכתבי המתירים לבהירות הענין].

השתלשלות הענינים כסדרן שנכתב ע"י רב אחד

בעש"ג, הפסיד שפסקו שם שהילדה תשאר בפענסילוועניע], והבי"ד דבאלטימאר לא הוציאו שום פס"ד, לא לחיוב גירושין, ולא בענין סידור הקאסטעדי. ביתיים עשתה האשה כל מיני טצדקאות להמעיט שעת ה"קאסטעדי" של האב עם הבת, למשל היא קבעה שיבא לקחנה לאחר זמן כניסת השבת בחורף, וגם בקיץ לא היה אפשר להגיע למקומה ולחזור טרם כניסת השבת.

[ט] ביום כ"ז אלול ס"ט, שלחה האשה הזמנה להבעל מבי"ד דוואשינגטון, והבעל השיב להם כי כבר חתמו שט"ב אצל הבי"ד דבאלטימאר. [י] ביום כ"ח אייר ע', הוציא הרה"ר שמואל קאמינעצקי מכתב נגד הבעל, בקבעו דהיות שהאשה עומדת נחרצות על גירושין, לכן מחייב הבעל ליתן לה גט. [יא] ביום כ"ז אלול ע', שנה תמימה מעת ששלחו בי"ד דוואשינגטון הזמנה להבעל, הוציאו כתב, שהיות שהצדדים כבר חתמו שט"ב אצל בי"ד דבאלטימאר, על כן הם מסלקים את עצמן מן הנידון.

[יב] ביום י"א כסליו ע"א, פתחה האשה תיק חדש נגד כעלה, ותבעה שלא ירשו לו רק "סופערווייזד ווייזטעישען" מוכח הטענה המזויף שמרחיק עם בתם יותר מהמורשה. [יג] ביום כ"ט ל' כסליו ע"א, הוציאו הר' אליהו כן דהן, והגר"י בעלסקי כתבים: שטרם שיתסדר ביקורי הבת אצל האב, אי אפשר בשו"א לחייב את הבעל במתן גט. [יד] ביום ב' טבת ע"א, הוציא הגר"ש קאמינעצקי מכתב נוסף: שהבעל אכן חייב במתן גט, וכל מי שיש בידו לשכנע את הבעל מצוה עליו לעשות כן. [טו] ביום י' טבת ע"א, הוציאו הבי"ד דוואשינגטון כרוז, דמאחר ששום בי"ד לא חייבו את הבעל ליתן גט, על כן אין מן הנכון שבנ"א ישפטו את הבעל ע"פ ה"הרגישים" שלהם, כי יש לנו תוה"ק.

[טז] ביום כ"ו סיון ע"א, שלחו בי"ד אגוה"ר מכתב התראה להבעל בחתימות הרב רלב"ג, הרב בעלסקי, הרב גבריאל שטערן. [יז] בחודש אלול ע"א, חתמו על "סירוב" נגד הבעל הרב הנ"ל בצירוף: הרב וולמרק, הרב קאמינעצקי, הרב שעכטער. [יח] ביום ו' תשרי ע"ב, הוציאו גם בי"ד דוואשינגטון כתב "סירוב ומעגן" נגד הבעל, וגזרו שלא יניחוהו להיות "חבר" בשום קהילה, ושלא ליתן לו שום משרה של כבוד, ולא עליה לתורה, עד שיכרע ליתן גט.

ביום תשעה באב תשע"ג, ניסו כמה שכירי חרב מצד האשה, לבצע "גט מעושה" על הבעל, ובזמן קצר אח"כ, הודיעו חברת "ארע" שהאשה קיבלה "היתר להנשא בלא גט"... ולאחרונה נתפרסם, שאכן נכנסה האשה תמור פרידמאן לחופה עם איש זר ע"י רב אחד ממעמפים טענעס, הי"י.

עד כאן השתלשלות הענינים בקיצור.

[א] הזוג נישאו ניסן שנת תשס"ו, וקבעו דירתם בסילווער ספרינג מערילענד. [ב] בכסליו ס"ח נולד להם בת. [ג] באדר ב' ס"ח הודיעה האשה להבעל שרוצית להתגרש, ואם לא יצא מן הדירה, אז תלך היא עם בתם לפענסילוועניא אצל הוריה, וכדי למנוע זאת יצא הבעל מן הדירה.

[ד] כדאי להדגיש, דבשעה שעזבתו, הניחה אחריה פתקאות בו היא מסבירה הגיון לבה מדוע שהחליטה להתגרש, וכך כותבת: (א) יש לי הרגישים נעימים אליו. (ב) הוא "לויאל" [נאמן] אלי. (ג) הוא "אהוב" ו"נעים" ו"רך לב" אלי. (ד) הוא מתחשב עמי ואינו לוחץ עלי לחזור לעבודה [אחר הלידה], (ה) הוא מעריך אותי בטיפולי עם הילדה. (ו) הוא מניח אותי להוציא [ספענד] ממון. (ז) הוא עוזר בבית. (ח) הוא ישרן ונאמן [לויאל]. (ט) הוא מקפיד על "כשרות" "תפילה" ו"שמירת הלשון". [אבל]: (א) הוא אוהב להיות יחיד. (ב) ויש לו חולשה בנוגע "סאשעלייזינג" עם אנשים אחרים.... עכ"ד.

[ה] בה' ניסן ס"ח הלכה האשה עם הבת לדור אצל הוריה, בלי הסכמת הבעל ובלי היתר בי"ד. ועל מחאתה על שלקחה הבת למרחקים, הבטיחה לו שאם לא יכריחנה להחזיר מיד הבת למקומה, ויסכים שתשאר שם למשך חדשים, רק אז יש לו סיכוי להחזרת השלום בית ביניהם. בלית ברירה הוכרח להסכים, משום שרצה מאוד בשלום בית, אבל חתמו ב"הסכם" שלא תנצל את המצב שתשאר הבת שם. [ו] בסיון ס"ח, אחרי כלות שני החדשים, הודיעה לו שאין שום סיכוי לשלום, וכשתבע שתחזיר את בתם למקום קרוב לו, כדי שיוכל להמצא עמה באופן נאות, מיאנה. לאור זאת קיבל הבעל היתר לפתוח קעיס בעש"ג בענין "קאסטעדי" [כדי למנוע שתשאר בתם בפענסילוועניע, ושלא יעבור הנידון לשם מקום מוצאה של האשה], בתנאי שאח"כ יעביר את הנידון לבי"ד. ואח"כ עשתה כל מיני טצדקאות לדחות את הדיונים בעש"ג, [וכגון כאילו שמוכנה להתדיין בבי"ד, והכל] כדי להאריך ולהחזיק המצב שהבת כבר נמצאת שמה.

[ז] ביום י"ז טבת ס"ט, חתמו שני הצדדים שט"ב אצל בי"ד ד'באלטימאר מערילענד, [ביתיים טענה האשה כי היא מוכנת להתפשר אצל מתווך אחד, וככה הרוויחה עוד זמן, בעוד שהבת כבר נמצאת אצלה...]. [ח] בסיון ס"ט, החליט הבי"ד ד'באלטימאר, דשני הצדדים חייבים לצאת מעש"ג, וטרם כן לא יוציאו את פסק דינם, הבעל היה מוכן לזה באופן שוה לשניהם, אבל האשה סירבה לציית להבי"ד ולא הוציאה הנידון מעש"ג, [וככה הרוויחה שהבי"ד לא יוציאו נגדה את "פסקם", ואח"כ טענה בעש"ג שהבת כבר ישרא שמה, עד שפסקו שאין הדבר נחוץ כ"כ וישאר המצב על מעמדו, ונמצא דמשום שהלך לבי"ד ודחה הדיונים

כרוז חדש מאת הרבנים הגאונים שליט"א שנתקבל באמוצע ההדפסה - עי' בעמ' רנ"ז

כרוז שנתפרסם ע"י ביד"צ ה"עדה החרדית" בירושלים עיה"ק תובב"א

מטעם רבותינו כ"ק מרנן שרי התורה הנאב"ד והנאוה"צ הביד"צ שליט"א

מחאה גדולה ובלה נעשתה בישראל

ע"ד השערוריה הגדולה שהתירו בארה"ב א"א לעלמא בלא גט פיטורין ע"י היתרים שונים ומשונים אחרי כמה שנים ולידת בתה מקידושיה הראשונים, כאילו היו בטעות ח"ו. שהוא פידצה חמורה ביותר בדת ישראל ובחמורות שבחמורות ה"י. אוי לאזניים שכך שומעות ואוי לדור שכך עלתה לו בימיו שיצא היתר בדבר שלא נשמע כמוהו להקל בדיני א"א החמורים בקלות ומקלם יגיד להם.

ע"כ אנו מוחים נמרצות נגד זה,
ומודיעים שאין ההיתר היחיד
בשום פנים ואופן.

ואנו קוראים לרבנים יושבי על מדין בכל קצות תבל להצטרף למחאה ולהודיע ברבים שפסק דין הנ"ל בטל ומבוטל וח"ו להורות כן.

והשי"ת יגדור פרצות עמו ישראל.

באעה"ח יום ו' לחודש כסלו תשע"ו, הביד"צ דפעה"ק ירושת"ו

נאם יצחק טובי' ווייס רב ואב"ד פעה"ק ת"ו

נאם משה שטרנבוך ראב"ד נאם אברהם יצחק אולמן נאם נפתלי ה' פרנקל

נאם יהושע ראזענבערגער נאם יעקב מענדל יאראוויטש נאם יהודה במוהגריי פישר

כרוז שנתפרסם ע"י "התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה"

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

CENTRAL RABBINICAL CONGRESS OF THE U.S.A. AND CANADA

85 Division Avenue • Brooklyn, NY 11211 • Tel. (718) 384-6765 • Fax: (718) 486-5574

הכזונה יעשה את אחותינו

(בראשית לד, לא)

ב"ה

לא עת לחשות כאשר נבלה נעשתה בישראל, שרב אחד מחוגי הרבנים הארטאדאקסים במדינתנו סידר קידושין לאשת איש בשם תמר אסתר למשפחת עפשטיין קודם שקיבלה גט מבעלה אהרן פרידמאן, ואותו רב מתנצל שסמך היתרו על אחד מראשי ישיבה במדינתנו, וההיתר מיוסד על קידושי טעות, מכיון שיש להבעל בעיות נפשיות עוד מקודם שנישאו זה לזה.

מבלי להכנס כעת בבירורי המציאות ובירור הלכתי בגוף העובדא, ראינו לנכון לפרסם הדברים דלהלן.

אחר בירורים ששמענו וראינו באסיפת הרבנים שהתקיימה בהתאחדות הרבנים ביום א' תולדות כ"ו מרחשון תשע"ו, נוכחנו לדעת שהמציאות שעליה נבנה היתר להאשה הנזכרת מיוסד על שקרים וכזבים, ובלא בירור אמתי על מצבו של הבעל, ובפרט אחרי שידעה האשה מצבו של הבעל, המשיכה לדור עמו, ונולד להם ולד, ובכל אופן אף אם נכונים דברי המתיר אין מקום להתיר אשת איש על פי הדין, בטעמים כאלו בלא גט כדת משה וישראל.

ומכיון שהמסדר תולה עצמו בראש ישיבה, פנינו לראש הישיבה, והוא אמר לנו שהוא לא התירה אלא שרב בר סמכא התירה, זאת אומרת שגם כעת אחר שגדולי ישראל והפוסקים ומורים בעם כבר חוו דעתם שאשה זו היא אשת איש גמורה, אין הראש ישיבה סולד מעובדא זו אלא תולה הדבר כאילו יש כאן שאלה ורב בר סמכא התירו. אוי לנו שכך עלתה בימינו שפרצו גדרות עולם להתיר אשת איש לעלמא בלא גט, לממא את בית ישראל בעריות שאסרה התורה ולהרבות ממזרים בישראל רחמנא ליצולן, דבר שטרם היה בכלל ישראל עד עתה. ובמקום שכל חכמי ישראל וגדולי הפוסקים בכל הדורות גדרו גדרים וסייגים שלא להתיר אשת איש אלא בדברים ברורים שאין להסס עליהם, כמו פורצי גדרן של הראשונים ומעלו מעל בקדושת עם בני ישראל, להתיר בת ישראל שהיא אשת איש לעלמא בלא בסים להתירה, והוא עון בלתי יכוfer.

לכן אנו מכריזים בכח תורתנו הקדושה, שהאשה תמר אסתר למשפחת עפשטיין אסורה לבעלה ולבועל, ובניה מהבועל יהיו ממזרים. ועל הרבנים שידם במעל מוטל לעשות כל מה שבאפשרותם להפריש האשה מהבועל, ולפרסם ברבים שמכשול נורא יצא מאתם.

ומכאן הוראה יוצאה לבית ישראל שאין שום מקום להתיר אשת איש בלא גט משום טענת מקח טעות, בשום פנים ואופן שבעולם לא יצא מרב בישראל הוראה להתיר אשת איש לעלמא משום טענת מקח טעות, והפורץ גדר ישכנו נחש, ויחול עליו לטעות דרבנן דלית ליה אסותא.

והשומעים לדברינו יחול עליהם ברכת טוב, ובזכות שמירת קדושת ישראל נזכה לגאולת עולם על ידי משיח צדקינו במהרה בימינו.

וחתמנו שמינו יום ג' לס' ויצא ה' כסלו תשע"ו

נאום:

נאום:

נאום:

נאום:

יהודה משולם
דוב פאלאטשעק

אבד"ק מגד יהודה
וחבר הכד"צ

יצחק אייזיק מנחם
אייבענשטיין

אבד"ק גאלאנטא
חבר הכד"צ

הילל וויינבערגער
אבד"ק סערדאהעלי

דומ"ץ נייטרא

מנחם זכרי' זילבער
אבד"ק פריימאן

וראב"ד דהתאחדות הרבנים

אהרן פעלדמאן

ראש ישיבת ישיבת נר ישראל

באלימאר

בס"ד ז' מרחשון תשע"ו בלטימאר יצ"ו

לגדולי התורה וההוראה היושבים על מדין די בבלי אתר ואתר:

דבר חמור נפל בישראל לפני כמה שבועות העלול לערער את קדושת האישות בישראל, ומכיון שהפרטים ידועים לי ואני חש אחריות כלפי שמיא ונגד ישראל לעשות כל מה שבכוהי לתקן את הענין, באתי בזה להציע את הפרטים בפניכם כדי שאוכל לקבל חוות דעתכם על הענין.

הנידון הוא האשה תמר אפשטיין אשת אהרן פרידמן שבעלה זה רבות בשנים אינו מסכים לתת לה גט מחמת סכסוך ביניהם על אחזקת ילדתם. לפני כמה שבועות אחד הרבנים המובהקים והחשובים באמריקא התיר אותה להנשא לאיש אחר, ואף סידר את הקידושין ביניהם, מבלי שקיבלה גט פיטורין מבעלה.

כששאלתי את הרה"ג לטעם הדבר, אמר לי שביסס את הוראותו על כתב שהגישו לו מרופא פסיכיאטר מומחה הקובע שבעלה סובל מהפרעות אישיות פראנאידיות^א וכפיתיות^ב מאז שהתחתנה אתו, ושההפרעות האלה אינן ניתנות לרפואה. אשר על כן הקידושין בטלין ומבוטלין למפרע כדין מקח טעות.

על הכרעה זו יש לי כמה פקפוקים שאסדר אותם אחת לאחת.

מקודם על הטענה שלבעל היו לו הפרעות אישיות בשעת הקידושין.

א) ביררתי שהאשה דנה לפני הב"ד בבלימאר מקדמת דנא לבקש גט מבעלה. הב"ד חקרו אותה למה רצתה להתגרש ומעולם לא טענה שהסיבה לבקשתה היתה מפני שבעלה סובל מהפרעות אישיות. אדרבה היא רק טענה בפני הב"ד (כפי שהעידו בפני שני חברי הב"ד - והשלישי איננו) שחסר לו בכושר חברתי (not socially adept) ולכן רוצה להתגרש ממנו, וגם בדיונים על אחזקת הילדה הסכימה שהילדה תימסר לבעלה לתקופות מסוימות, שמשמע מזה שלא חשבה שהוא בלתי נורמלי. וכן לפי הדו"ח הרשמי של בית המשפט בדיונים על אחזקת הילדים שהיו לאחר מכן לא טענה מעולם שלא היה נורמלי. כל זה מוכיח שלא היו לו בעיות נפשיות. ואפילו אם תימצא לומר שהיו לו, הרי סברה וקיבלה.

ב) שנית אמרו לי חברי הב"ד שהאשה סיפרה בפניהם שבתחילת נישואיה לקחה כדורים נגד היריון אבל לאחר כשמונה חדשים החליטה שהיא רוצה ילד והפסיקה לקחת אותם ובאמת ילדה לתקופת הימים. כל זה מוכיח שאף אם היו לו הפרעות נפשיות סברה וקיבלה.

על טענה של סברה וקיבלה ענה לי הרה"ג הנ"ל: נכון, היא חשבה שיש תרופה למחלתו ולכן לא חזרה מיד מהקידושין אבל ברגע שהרופא אמר לה שאין לו רפואה (אחרי הרבה שנים) הוברר הדבר למפרע שהקידושין היו בטעות. עד כאן דברי הרב.

האמת שלפי כתב הרופא המומחה, הרופא האחר שטיפל באשה כבר הודיע לה שאין תרופה למחלתו בדצמבר 2007, ורק במרץ 2008, אחרי ארבעה חדשים החליטה לעזוב את בעלה סופית^ג. הרי מוכח שהיתה כאן סברה וקיבלה גם אחרי שנודע לה שבעלה חולה שאין לו תרופה.

^א Paranoid Personality Disorder (PPD)

^ב Obsessive Compulsive Personality Disorder (OCPD)

^ג עמוד 6-7 של כתב המומחה.

המומחה מנסה לפרש שלא היתה כאן סברה וקיבלה וכותב ש"הרושם שלו" ש"הפירוש הכי טוב" הוא במה ששלא עזבה אותו מיד הוא מחמת חוסר ביטחון עצמי, לחצים ואי-החלטיות. כמובן ה"רושם" שלו אינו מספיק להתיר אשת איש, כשרואים בפנינו שסברה וקיבלה.

לפענ"ד גם אם המציאות היתה שברגע שנודע לה שאי אפשר לרפאות אותו החליטה סופית לעזוב אותו (דבר שכנ"ל אני מפקפק בו מאוד) יש לדון טובא בטענת הרה"ג שאין כאן סברה וקיבלה למפרע, דאע"פ שעל קנינים יש דין של מקח טעות, אבל סברה וקיבלה אי אפשר לעקור ע"י טענת טעות, שמשנודע ללוקח על החסרון שיש במקח והסכים אליו, אדעתא דהכי סבר וקיבל ואי אפשר לטעון שוב שלא ידעתי שלא אוכל לסבול את החסרון דאל"כ תמיד אין כאן סברה וקיבלה שיכול הלוקח לומר שלא ידעתי שאכל לסבול את החסרון, וכן מוכח ממשנה כתובות עז א'⁷.

בענין הנאמנות של כתב הרופא:

א) ראיתי את הכתב שעליו סמך הרה"ג הנ"ל את הוראתו. הרופא המומחה מודה שמעולם לא פגש את הבעל ורק את האשה. הכתב שלו (כפי שכותב) מבוסס על עדותו של רופא אחר שטיפל באשה (ואולי גם בבעל—אין זה ברור) בעבר. הרופא הפסיכיאטר המומחה קבע את דעתו על פי עובדות ששמע מהאשה על התנהגותו של הבעל, כמו: כעסו, קמצנותו, פחדיו, דאגותיו, וכו' שכולם מוכיחים שיש לו המחלות הנ"ל שהן, לדעת הרופא, בלתי הפיכות.

חזין מזה יש לפקפק על נאמנותו של הרופא. הוא קיבל כסף ע"מ לכתוב חוות דעתו וידע שמטרתה היתה להשיג ביטול הקידושין לאשה למפרע מהרבנים. (כן אמר לי האיש שהשיג את הכתב מן הרופא.) וכן מוכח מהכתב עצמו כמבואר למעלה.

ב) עוד יתכן שהאשה קיבלה הוראות ממומחה אחר איך להציג את האישיות של בעלה והמציאה את כל הסיפורים שהרופא מצטט כדי לבטל את הקידושין.

ג) הרבה מהסיפורים שמהם מוכיח הרופא שהבעל אינו נורמלי עד כדי שאין לו רפואה קרו לאחרי הנישואין. מהיכי תיתי שהמחלה, אם היתה, לא התפתחה אחרי הקידושין, שאז כמובן אין כאן ביטול קידושין?

ועל עצם ההוראה יש לי לשאול:

א) הרופא המומחה כפי שנשמע אינו שומר תו"מ. הנאמנות שלו היא מצד אומן דלא מרע אומנתיה. האם חזקה זו מספיקה, ובפרט, ע"פ מה שהעיד זה שהשיג את הכתב כלעיל, שמטרתו היתה לשחרר אותה מנישואיה, לבטל את חזקת אשת איש?

ב) האם לא היה ראוי שהרה"ג הנ"ל יבקש חוות דעת של עוד רופא מומחה שיפגוש את הבעל עצמו ויקבע אם הוא סובל מהמחלות האלה? הלא מאד יתכן שרופא שני לא יגיע לאותה המסקנה של הרופא הראשון, כמו שקורה כידוע הרבה פעמים בדיונים לפני ב"ד ולהבדיל לפני בתי משפט?

מחמת כל זה נלענ"ד שאין לסמוך בכלל על היתרו של הרה"ג הנ"ל ושהאשה בחזקת אשת איש גמורה ואסורה לכל אדם עד שיתבררו הדברים בבית דין כדת וכדין, ובינתיים היא צריכה לפרוש מ"בעלה" השני ואם תתעבר בניה יהיו בחזקת ממזרים עדי שיתירום ב"ד כדת וכדין לאחר ברור הדברים. ואם יש מישהו שחולק עלי, עליו להביא את טענותיו לפני ב"ד כזה שידונו בדבריו.

⁷ משנה כתובות ע"ז א', שאשה שנישאה לבעל פוליוס והמקמץ והמצרף נחושת והבורסי וכו' ועל כולן אמר רבי מאיר אע"פ שהתנה עמה יכולה היא שתאמר סבורה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו אני יכולה לקבל וכו' וכו' ויעו"ש שכל הנידון אם ע"י טענה זו של סבורה הייתי וכו' כופין אותו ליתן גט אבל מעולם לא עלתה על הדעת שהקידושין בטלים למפרע.

(הראה לי רא"י זו הגרשא"מ)

והנה נפשי בשאלתי ועמי בבקשתי לבקש מכת"ר שישתתפו אתי במחאתי אם נראים דברי להם. כי בנפשי הדבר למחות כדי שלא אתפס בעוון אשת איש ובעצמי לבד בלי ציבור של ת"ח אתי לא תתקבל מחאתי. אבל גם עמי בבקשתי, כי ע"י הוראה זו יפתח פתח לכל עמי הארץ שבארצנו לפסוק על ביטול קידושין מטעמים כאלה מפוקפקים ותהרס ח"ו קדושת ישראל. עד עכשיו היו כמה נסיונות ע"י רבנים שלא קרו ולא שנו ולא שמשו ת"ח לעשות כן אבל המחאות של רבני הציבור השתיקו אותם. עכשיו ע"י היתר זה היוצא מבית מדרשו של רה"ג חשוב ומובהק נתפרדה החבילה אם לא נמחה.

נוסף לזה, בעיני הציבור הרה"ג הנ"ל נתמך ע"י אחד מזקני ראשי הישיבה של הדור ובנו שהוא גם ת"ח חשוב, ואם כי הם מכחישים זאת, בודאי הרבה יסמכו על השמועות להתיר איסורי אשת איש ע"פ השיטה הזאת, שהרי לדעתם כבר הורה כן גדול בתורה.

הנני מסיים בברכה שיגדור ה' את פרצותינו ושישכין בתוכנו את שכנתו ושלא נבוש ולא נכשל לעולם,

אהרן פלדמן

נ.ב. אם כת"ר מסכים עם הנ"ל אבקש שיודיע לי ע"פ הכתובת למעלה.

שמואל יהודה ליב לאנדעסמאן

מאנסי, ניו יארק

בס"ד. ט"ו מרחשון תשע"ו

כבוד הרב הגאון מוה"ר אהרן פלדמאן שליט"א, ראש ישיבת נר ישראל בבאלטימאר

אחדש"ת.

בנדון "רחל" אשת "ראובן" שמסרב זה שנים רבות לתת לה גט פיטורין מחמת סכסוך ביניהם שסובב על ענין ביקורי בתם; ולפני כמה שבועות התיר אותה הג' הרב "לוי" שליט"א, שהוא רב חשוב מאד בארצות הברית, להנשא לאיש אחר מבלי שתקבל גט פיטורין מבעלה כדת משה וישראל, ואחר שאכן "רחל" נשתדכה עם "שמעון" על סמך פסק זה, סידר הרב הזה הקידושין ביניהם. וכשכ"ת שאל להרב לטעם שהתיר אשת איש לעלמא בלא גט, ענה שביסס את הוראתו על כתב שהוגש לו מרופא פסיכיאטאר מומחה הקובע שבעלה סובל מהפרעות אישיות פראנאידיות¹ וכפיתיות² מאז שהתחתנה אתו (נראה שנפל כאן טעות סופר כי כוונת כ"ת לכתוב מקודם שהתחתנה אתו), ושההפרעות האלה אינן ניתנות לרפואה. ומה שהיא עזבה את בעלה רק אחר הרבה שנים אינו מפני שסברה וקיבלה, אלא הוא מפני שהיא חשבה שיש תרופה למחלתו, ולכן לא חזרה מיד מהקידושין, אבל ברגע שנודע לה מהרופא שאין לו רפואה עזבה אותו מיד. ונמצא, שהוברר הדבר למפרע שהקידושין היו בטעות, ואשר על כן הקידושין בטלין ומבוטלין למפרע כדין מקח טעות. וכ"ת הוסיף לשאול את הרב "לוי" על יסוד היתרו של קידושי טעות, שהרי היא חיתה עמו חיי אישות כמו ארבעה חדשים גם אחר הזמן שנודע לה ממחלתו. ועל זה ענה הרב, שאין כאן טענה של סברה וקיבלה כי היא חשבה שיש תרופה למחלתו, אבל ברגע שהרופא אמר לה שאין לו רפואה, הוברר הדבר למפרע שהקידושין היו בטעות.

¹ Paranoid Personality Disorder (PPD)

² Obsessive Compulsive Personality Disorder (OCPD)

ואחר שמוע דברי הרב "לוי" הלך כ"ת וביירר בעצמו את הדבר אצל בית דין חשוב מסוים שהוזג התדיינו בפניהם בתחלה על תביעתה לקבל גט מבעלה¹, ונתברר לו שהיא מעולם לא טענה שהסבה לתביעתה היתה מפני שסובל משגעונות. ואדרבה, היא טענה בפני הבי"ד (כפי שהעידו בפני כ"ת שני חברי הבי"ד - והשלישי איננו) רק זה שחסר לו בכושר חברתי², ולכן רוצה להתגרש ממנו; וגם בדיונים על ביקורים הסכימה שהילדה תימסר לבעלה לתקופות מסוימות, שמוכח גם מזה שלא חשבה שהוא מעורער בנפשו ובמעשיו. וכן לפי הדו"ח הרשמי של הבית המשפט בדיונים על ענין החזקת וביקורי הילדה שהיו לאחר מכן³ לא טענה מעולם שהוא מעורער ואינו שפוי. בנוסף לזה מסרו חברי הבי"ד לכ"ת שהאשה סיפרה בפניהם, שבתחילת נישואיה לקחה כדורים נגד הריון, אבל לאחר כשמונה חדשים החליטה שהיא רוצה ילד, והפסיקה לקחת אותם, ובאמת ילדה לתקופת הימים, שכל זה מוכיח שאף אם היו לו הפרעות נפשיות, סברה וקיבלה. יש לציין שלצורך פרנסה יש לבעל משרה חשובה כבר איזה שנים כעוזר לאחד הנבחרים בבית המחוקקים דארצות הברית.

ובנוגע להכתב מהרופא הפסיכיאטר המומחה הנ"ל הקובע שהבעל סובל ממחלות נפשיות בלתי הפיכות, שעליו ביסס הרב "לוי" את התירו, העיר כ"ת כדלהלן:

§ הרופא המומחה הרי מעולם לא פגש את הבעל, רק את האשה. הכתב שלו (כפי שכותב) מבוסס על עדותו של רופא אחר שטיפל באשה (ואולי גם בבעל - אין זה ברור) בעבר. הרופא הפסיכיאטר המומחה קבע את דעתו על פי עובדות ששמע מהאשה על התנהגותו של הבעל, כמו: כעסו, קמצנותו, פחדיו, דאגותיו, וכולי, שכולם מוכיחים שיש לו מחלות הנ"ל, שהן, לדעת הרופא, בלתי הפיכות. בן לפי כתב הרופא המומחה, הרופא האחר שטיפל באשה כבר הודיע לה שאין תרופה למחלתו בדעצעמבער 2007, ורק אחרי ארבעה חדשים אחר כך, במארץ 2008, החליטה לעזוב את בעלה סופית. [ואף שהרופא המומחה מנסה לפרש ש"הרושם שלו" ש"הפירוש הכי טוב" הוא במה שלא עזבה אותו מיד הוא מחמת חוסר ביטחון עצמי, לחצים ואי-החלטיות, זהו לכל היותר רק "רושם" שלו.] ג' חוץ מזה יש לפקפק על נאמנותו של הרופא שהרי (כפי שהוגדר לכ"ת מהאיש שהשיג את הכתב מן הרופא) הוא קיבל כסף על מנת לכתוב חוות דעתו וידע שמטרתה היתה להשיג ביטול הקידושין שלה למפרע מהרבנים. ד' הרבה מהסיפורים שמהם מוכיח הרופא שהבעל אינו אדם רגיל עד כדי שאין לו רפואה קרו לאחר הנישואין, ומהיכא תיתי לומר שהמחלה, אם היתה, לא התפתחה רק אחרי הקידושין, שאז כמובן אין כאן טענה של מקח טעות. ה' עוד יתכן שהאשה קיבלה הוראות ממומחה אחר איך להציג את האישיות של בעלה והמציאה את כל הסיפורים שהרופא מצטט כדי לבטל את הקידושין. ו' ועוד, שאפילו אם מאיזה טעמים היתה מציאות שלא היה מקום לחוש לכל הנ"ל (מה שבאמת אינו), הלא כפי שנשמע, הרופא המומחה אינו שומר תורה ומצוות, וכל הנאמנות שלו היא מצד אומן דלא מרע אומנתיה, שבוה לכאורה חזקה זו אינה מספיקה ככהאי גוונא לבטל את חזקת אשת איש. ז' הרי הרב "לוי" לא ביקש חוות דעת של עוד רופא מומחה שיפגוש את הבעל עצמו ויקבע אם הוא סובל מהמחלות האלה, והלא מאד יתכן שרופא שני לא יגיע לאותה המסקנה של הרופא הראשון, וכמו שקורה הרבה פעמים בדיונים לפני בי"ד, ולהבדיל לפני בתי משפט.

§ הנה, דברי כ"ת נכונים מאד בכל מה שכתב, כי כשבאים לדון בדינים אלו הרי ענין קביעת המציאות קודמת לכל. ויש להעיר, שאפילו היה המומחה הגדול שומר תורה ומצוות, וגם לא היה כאן טענה של נגיעת ממון, וגם לא היה כאן טענה של סמיכות על עד אחד בדבר שבערוה, וגם היינו אומרים כאן הכלל דאומן לא מרע אומנתיה, מכל מקום קשה מאד לסמוך לגמרי על עדות כזו להתיר אשת איש. והטעם, דבשלמא כשרופא מעיד על פרטי חולי הגוף הרי הוא מעיד על דבר של ממש שניתן למדוד ושמוסכם כודאות לכל המתמחים במקצוע

¹ ורק שהיא עזבה את הדין תורה באמצע התהליכים.

² Not socially adept

³ שעזבה את הבי"ד והמשיכה להתדיין בערכאות.

⁴ עיין בשו"ת עין יצחק ח"א ס' כ"ד אות ל"ה ואות מ"ב.

זה; וגם להרופא בעצמו הרי ידוע כל זה בברירות; ולכן (במקום השייך) ניתן לומר הכלל דאומן לא מרע אומנתיה. מה שאין כן בחולי הנפש הרי (במדה מסוימת) הוא מעיד על דבר שאין בו ממש ושלא ניתן למדוד כי הוא בלתי מוחשי; שלכן קורה הרבה פעמים בבתי דינים, ולהבדיל בבתי משפט, סתירות בין המומחים (וכמו שהעיר כ"ח בעצמו); וגם מצד הרופא בעצמו, הרבה פעמים האבחנה שלו בעצמיותה היא רק בחינה של הערכה, אף שהוא מציג את זה כודאות; וגם בנוגע לאומן לא מרע אומנתיה, הרי לא שייך לומר כן במקום שלא שייך כלל, או שקשה מאד, שאיש אחר יוכל להוכיח שלא כדבריו ולסתור אותו בבירור.

ב) אמנם, אפילו אם היה איזה אופן להוודע לכל העולם שהמציאות היא בדיוק כפי שמסר המומחה, עדיין אין זה מספיק. ולא עוד, כי הנני מוסיף שנמסר מתומכי האשה שאחר הזמן שנודע לה ממחלתו המשיכה היא עמו בבית רק כמו חודש וחצי, ובאותו הזמן לא חיתה עמו חיי אישות כלל, (ולא כמו שמסר כ"ח), ושגם שאלו לעשר נשים אם הן היו מוכנות להנשא לאיש שיש לו מחלות אלו הנ"ל, וכולן ענו לא. ועם כל זה, מכל מקום להלכה אין כאן טענה של קידושי טעות כלל וכלל, וכמו שיתבאר בהקדם דלהלן.

הנה, כדי לקבוע דין טעות במקח, שמחמתו נאמר למעשה שהמקח לא חל בשעתו, וגם לא חל אחר כך עד לזמן ההכרעה, יש צורך לכמה תנאים, וביניהם: א] שהמוסר היה קיים כבר בזמן המקח, ב] ושהלוקח לא ידע מזה כלל וכלל, ג] וכשנודע לו מזה לא מחל אף לרגע, ד] ושהוא מוסר כזה שאפילו בדיעבד, ה] סתם לוקח לא היה מוחל^א. אולם, בנוגע לטענת טעות בקידושי אשה, שמחמתו נאמר למעשה [ואפילו מדרבנן] שקידושי אשה שנתקדשה כדת משה וישראל לא חלו מעולם, מצינו שהוא חמור הרבה מזה.

דהנה, כבר הביאו הפוסקים שלא נמצא בפירוש בשום מקום בשני התלמודים ושלחן ערוך דין קידושי טעות במומי האיש לענין ביטול קידושין. ואכן, סוגיין דעלמא^ב דכל השקלא וטריא בקידושי טעות במומי האיש הוא דוקא בנוגע לפסוק לכופו לגרש מחמת זה^ג, ולא בנוגע להתירה להנשא בלא גט^ד, כי אמרין בדואי (או חיישינן) דאשה בכל דהו ניחא לה^ה (וקיבלה מצב מומו ורק אחר כך חזרה בה)^ו.

^א ולשון הרמב"ם בהלכות מכירה פט"ו ה"ה והמחבר בחז"מ סי' רל"ב סע' ו': "כל 'שהסכימו עליו בני המדינה שהוא מוסר שמחזיר בו מקח זה מחזירין', וכל 'שהסכימו עליו שאינו מוסר הרי זה אינו מחזיר בו'.

^ב עיין רש"י סנהדרין דף לג', שפירש: "סוגיין דעלמא כאידך - רוב הדיינין נראין להם דברי השני".

^ג והא לך לשון הבית שמואל סי' קנ"ד סק"ב: "מיהו, במתניתא קמייתא במומין י"ל בהיו ולא היתה יודעת כופין גם כן אלא החילוק בין תרי משניות הללו בנולדו, אז בריה פה כופין ובשאר מומין אין כופין, אבל 'אם לא יודעת הוי מקח טעות' 'וכופין' להוציא'. ועיין בחזון איש אישות סי' ס"ט סע' כ"ג, שכתב: "יעוד נראה, דמומין באיש סתם הוו קדושין ודאין, דאין כאן אומדנא דמוכח שאינה רוצה, וכדאמר ע"ה א' איהי בכל דהו ניחא לה כו'. ובהדיא אמרין בבבא קמא ק": דאפילו נפלה לפני מוכה שחין אפשר דניחא לה וכדריש לקיש כו', ואינו רוצה לומר דניחא לה בבעלה אף על גב דאפשר דתיפול (אחר כך ביבום) לפני מוכה שחין ... דבמומר לא אמרין הכי, דדוקא מוכה שחין חשיב בעל כל דהו" (כלומר, ובע"כ ר"ל דניחא לה בבעלה שהוא עצמו מוכה שחין).

^ד עיין בשו"ת שבות יעקב ח"א סי' ק"א שדבר זה הוא נגד משמעות פוסקים ראשונים".

^ה גמרא כתובות דף עה.

^ו עיין בהגהות אשרי כתובות פ"ז סי' י"ט בשם ה"ר ברוך, שכתב: "שמע מינה דיכולה האשה לסבול מה שאין האיש יכול לסבול, דהא בכל דהו ניחא לה"; וכן הוא במרדכי שם רמז ר"ג בשם הר"ם. (וטעם זה הוא קובע גם בכמה הלכות אחרות; עיין בב"ב אבה"ע סי' ל' שהביא מהגהות מימוני שבסוף ספר נשים (סי' א) בראובן שקידש לאה וזרק לה קידושיה לתוך חיקה, 'ואף על גב דאמרה לא היה בלבי אלא לשחוק ולהתלוצץ עמו ... 'ואף על גב דאיכא למימר דאנן סהדי דלא נתכוונה אלא להתלוצץ' ... משום חומרא דאשת איש לא נסמך על זה. וליכא אומדן דעתא דמוכח כיון דאיכא למימר דאשתא בכל דהו ניחא לה". ועיין בש"ך יו"ד סי' שצ"ב סק"ב שחילק בין בעל שמתה אשתו שצריך להמתין שלש רגלים עד שישא מחדש ובין אשה שמספיק שתמתין רק שלשה חדשי הבחנה, דהוא מפני "דאשה בכל דהו ניחא לה ושוכחת אהבת הראשון לאחר שלשים יום").

ג) וגם האחרונים שהביאו דין קידושי טעות במומי האיש אף בנוגע להתירה לעלמא בלי גט, הרי רובם התיירו לסמוך על זה רק בצירוף טעמים אחרים¹, וישנם שכתבו כן רק להלכה ולא למעשה². ואפילו לפי מה שכתב באגרות משה ח"א סי' ע"ט בנדון בעל שאין לו גבורת אנשים, והיה זה מקודם הקידושין ואין לו תקנה להתרפא, והבעל ברח ואינו רוצה לגרשה, שהעלה להתיר מפני זה לבד; הרי מום זה שונה משארי מומים גדולים, שהוא מום גדול וגרוע במיוחד שאין לומר בה דאשה ניהא בכל דהו, וכמו שכתב שם "ובפרט שאין ידוע כלל שיהיה אף מיעוט שאינו מצוי שתתמצה לינשא אשה צעירה למי שאינו יכול לבעול, דמסתבר שאף אחת ליכא שתתמצה בזה". וכן מה שהעלה שם בח"ד סי' קי"ג בנשאת לבעל ששטוף במשכב זכר ותיכף כשנודעה מזה הלכה ממנו מסתבר שאם אי אפשר להשיג גט ממנו יש להתירה מדין קידושי טעות, הרי נימוקו עמו לשיטתו הנ"ל כי גם בזה שום אשה ממש לא היתה מסכמת לזה, וכמו שכתב שם בעצמו: "וברור לך ששום אשה לא היתה מתרצת להנשא לאדם מנוול ומאוס ובוזי כזה". ופשוט דאין ללמוד מזה לשאר מומים גדולים, דאף דשייך באמת שהרבה נשים לא היו יכולות לסבלו, מכל מקום אינו מצוי כלל מום גדול וגרוע כזה ששום אשה שפוייה לא היתה יכולה לסבלו³.

ד) ויוצא מזה, שבנדון דידן אפילו אם נקבל כל טענות האשה בנוגע למומי בעלה, מכל מקום באמת אין בזה כלל כדי להחשב מום בנוגע לקידושי טעות כדי לבטל הקידושין. ובאמת יש לדון אפילו אם זוהי טענה אפילו לכוף לגרש. והטעם לזה, שהרי לפי טענת האשה, מומם של בעלה הם זה, שסובל מהפרעות אישיות פראנאידיות וכפיתיות מאז שהתחתנה אתו, ושהפרעות האלה אינן ניתנות לרפואה; והרי מכל מקום הלא סוף סוף מהות והשלכותיו של מומו היא [רק זאת או בעיקרה] שחסר לו בכושר חברתי, והא ראיא, שהרי האשה סבלה ממנו וחי עמו כל כך שנים, וגם רואים שהוא משמש כעוזר לנבחר בבית המחוקקים דארצות הברית, ואם

"וכמו בשו"ת בית הלוי ח"א סי' ג' בד"ה ועכ"פ, שכתב: "דיש בזה סמיכה גדולה להקל להלכה באופן כזה 'אם יש עוד פרטים לצרף להיתר'. אמנם, לפוטרה בלא גט הא אין שום מקום לאומרו כלל ... רק זאת נתבאר בזה (לדעת רש"י) דאינו רק ספק קידושין ולא ודאי, והוא הדין בנמצאו מומים גדולים בבעל הוא כן". ובדומה לזה בפסקי הלכות - יד דוד (אבד"ק קארלין) ח"א דף קפו (עמוד ב') כתב: "אך מה אעשה שכל גדולי הראשונים לא העירו בזה כלל, על כן לא אוכל להחליט כן וסתמתי בפנים שהוא ספק, לדון בזה להחמיר כדין כל ספק קדושין, על כל זה 'בהצטרפות עוד איזה ענינים' המורים לבטל הקדושין יכולים בעת מעשה לעשות מעשה ולבטל הקדושין במקום עיגון גדול. אך העיקר שיהיו המעשים על ידי גדולים בתורה וביראת השם, ולאחר המתניות וחיקור הנצרך לענין חמור כזה. וכן באם היה ... שאין לו רפואה לזה והאשה תיכף כשנודע לה מזה צוחה שאין רצונה כלל בהקדושין האלו ואם היתה יודעת מזה לא היתה מתקדשת לו, הדעת נוטה שהקדושין בטלין, שאין לך טעות יותר מזה. וגם טב למיתב טן דו לא שייך באופן זה, ולא היתה יכולה לידע מזה, וגם הוא דבר שאין לצפות שיתרפא ... מה שאין כן באופן שכתבתי שאין להעלות על הדעת שיתרפא דודאי בטלים הקדושין. אך מחמת שלא מצאתי לי חבר בסברא זו, ובאשת איש החמורה, 'מפני שאני מדמה לא אעשה מעשה בזה'. על כן סתמתי בפנים להחמיר ולדון זה לספק קדושין".

¹ שו"ת חוות יאיר סי' רכ"א.

² ואכן מצינו גדר זה בראשונים; עיי' בתשובת רבינו יצחק אור זרוע ח"א סי' תש"ס שנכתבה למורו רבינו שמחה, בבעל שהוא סומא בשתי עיניו (כך נתבאר מתוך דברי התשובה שהמדובר בסומא בשתי עינים), ששמע שרבו פסק שכופין לגרש, ושהוא בעצמו נסתפק בדיון זה, ושם בסי' תשס"א השיב לו רבינו שמחה: "מה שהשבתי לכוף, לרווחא דמילתא בעלמא, כי לענ"ד אפילו גט לא היתה צריכה אם לא ידעה מום זה שבבחור, [ד]קידושי טעות הן, אף על פי שלא היו הקידושין בתנאי, ובררתי דברי על פי ההלכה". והנה, לא ברור אם רבינו שמחה היה סומך על זה לבד למעשה, כי השתמש בטעם זה ככל שכן שניתן למעשה לכוף ליתן גט, וגם הביאו כבדרך אגב. ואפילו אם סבירא ליה כן למעשה הלא שונה סומא בשתי עיניו, שחזן מזה שהוא מום גמור הרי חז"ל בגמרא עובדה זרה דף ה. מנאוהו בתוך אותם שחשובים כמתים, שלכן יש להאשה טענת טעות בהירה וברורה ביותר. וגם על מה שכתב רבינו יצחק בסי' תש"ס שבעל סומא אינו נחשב עיגון "כי ראוי לביאה, ואשכחן אהבת נשים לבעליהן סומין כמו (בבראשית) רבה פרשה י"ז ס"ג (ג') גבי גרושת רבי יוסי הגלילי", השיב לו רבינו שמחה: "אין לך עיגון גדול מזה, כי שמא קודם היתה יושבת כל ימיה בלא בעל ממה שהיתה נשאת לסומא", והיינו, שבעלה של גרושת רבי יוסי הגלילי נסתמא אחר שנשאת לו, אבל אם היה נעשה קודם הנישואין היתה בוחרת לישב גלמודה כל ימיה מלהנשא לו. ויוצא מזה, דאפילו על הצד שדנו למעשה דין קידושי טעות להתירה בלא גט הרי המדובר במום גדול וברור ביותר שבדאי אין כח בבן אדם לסבלו.

מומו הוא ממש מצב בלתי נסבל לסתם בני אדם, הרי האשה היתה יוצאה ממנו לפני הרבה זמן; וכל שכן מעבירו, שאינו קשור אליו בעבותות נישואין, לא היה משאירו לעבוד אצלו אלא היה פוטר אותו מיד, כי יש צורך לעזור נעים למי שתפקידו ביחסי ציבור.² ומוכרח מזה בעצמו, שאפילו אם הבעל באמת סובל ממחלות אלו, לא גרמו למצב בלתי נסבל למי שצריך להיות בקרבתו. ופשוט שהוא כן שהרי לא טענה את זה כשהתדיינה עם בעלה, וממילא אין בזה משום טענת מום בנוגע לדיני אישות.

וראיה ברורה לדברי יש להביא מדברי תשובת מהרי"ט ח"א סי' קי"ג, שדן בטענת אשה שהבעל הוא שוטה אם זוהי טענה לכופו לגרש (בזמן שפירותו), והביא מה שנראה לכאורה סתירה בדברי הרא"ש, שבתשובה כלל מ"ב סי' א' מבואר שיטתו שזוהי אכן טענה נכונה להלכה, ואילו בתשובה כלל מ"ג סי' ג' כתב הרא"ש: "ומה שהיא טוענת שבעלה מטורף, וטפשות מתוספת עליו מידי יום יום, ושואלת שיגרשנה טרם יטרף ותהיה עגונה לעולם, וגם שמה תלד בנים ולא יוכל לזונה. ואביה היה עני ומחמת דחקו השיאה לו, וכסבורה היתה יכולה לקבל ואינה יכולה לקבל, כי מטורף הוא לגמרי, ויראה פן יהרגנה בכעסו, כי כאשר מרגזים אותו, מכה והורג וזורק ובוטט ונושך. וראובן משיב: הכרת בו מקודם, לכן וסברת וקבלת; גם אינו מטורף, אך אינו בקי בטיב העולם ... איני רואה מתוך טענותם דברים שיהיה ראוי לכופו עליהם לגרש; כי אין להוסיף על מה שמנו חז"ל בפרק המדיר (דף עז) ..."; ועל זה מתרץ המהרי"ט: "ותשובה זו לא פליגא אתשובתו שבכלל מ"ב, דהכא לא הוי מחמת חולי, אלא שאומרת שהוא מטורף, וטפשות רבה עליו, ורגזו; וראובן משיב שאינו מטורף רק שאינו בקי בטיב העולם. ודבר זה אפילו כפי דברי האשה לא חשיב מום' אלא תרבות רעה וחסרון דעת".³

ה) וגם בלי ראיה ברורה לזה, הדבר מוכרח גם מכח הסברא, שהרי כדי שדבר יחשב מום עד כדי ביטול הקידושין בודאי צריך להיות שהאשה חיה במצב כמעט בלתי אפשרי, ולא די שהיא סתם לא מרוצה או שבעלה הוא קצת מוזר. והנה, לפי חכמי תורת הנפש של היום ניתן לקבוע שכל אדם בחברה סובל ממחלת נפש כזו או אחרת. ואכן, מי שמכיר את בתי הספר בנוא יארק יודע שאחוז גדול מאד מהתלמידים מודבקים בדיאגנאזא של ליקוי זה או מחלה זו, ולכן ילדים אלה מקבלים סיוע ותמיכה ממוסדות שונים כדי "לרפאות" אותם מה"מחלה" או ה"ליקוי"²²; ובכל זאת, לא יעלה על הדעת לטעון שכל הילדים האלה, המקבלים חינוך מיוחד או סיוע בלימודים, הם משוגעים או אף מוזרים. וממילא פשוט, שכדי להחשב שהקידושין הם בטלים, יש לבדוק איך שאותה מחלת נפש או "סינדרום" משפיע בהתנהגות ומעשים, ולא סתם שהוא מודבק בדיאגנאזיס של איזה "דיסארדער". ולכן פשוט שבמקרה דנן, הטענה שהבעל הוא מוזר ומבודד חברתית אינה עילה לביטול הקידושין לפי שום אמת מדה, וישתכח הדבר. וגם מה שתומכי האשה מוסרים שעשר נשים אמרו שהן לא היו נשאת לאיש כזה הרי כל זה הוא כולו הבל וליצנות, שלא עצם הדיאגנאזיס שיש לאיש איזה "דיסארדער" במיוחד הוא ימנע בעד אשה להנשא לו אלא אלא מדת השפעתו ורגילותו וקביעותו להאיש שיש לו ה"דיסארדער", ובלי להכיר האדם מקרוב ממש הלא אי אפשר לדעת ולקבוע את זה. ועוד, אפילו במי שיש לו "דיסארדער" כזה שבאמת קשה למי שקרוב אליו לסבלו, מכל מקום כדי להחשב מקח טעות צריך להיות דבר שגם בדיעבד היו בני אדם מקפידים בו ושגם אז רוצים בביטולו, וממילא כל אותן נשים אם היו נשואים לבעל כזה שנודע להן רק אחר

² ואפילו אין תפקידו ביחסי ציבור כלל, רק הוא עוזר לו במחקר ובשלוחות או בהכנסת ניתונים למחשב או שאר עבודות משרד וכדומה, הרי מכל מקום לפי דברי האשה, כפי אבחנת הרופאים, הוא סובל מפראנאידיות וכפיתיות, וגם הוא מבודד וסתגור, שכל אלו הם דברים שמפריעים מאד לאחרים, והרי מי שיש לו אישיות כזאת אי אפשר להחזיק בעבודה במקום אחד לזמן ממושך.

²³ ומוכרחים לומר שבמעשה שם נתרברר שהאשה הגזימה במה שאמרה ש"יראה פן יהרגנה בכעסו, כי כאשר מרגזים אותו, מכה והורג וזורק ובוטט ונושך"; דאם באמת הוא כן הרי נכלל בדברי הירושלמי בפ"ט דגיטין ה"ט (שהביאו הראשונים) "אם מפני ריח הפה כופין, מפני חיי נפש לא כל שכן" שכופין לגרש.

²² ונמצאים שם כמה מאות מבני ומבנות ישראל שמתפרנסים בריוח ובכבוד בעשיית אבחנה וסעד להילדים שהם "לקויים" באותן מחלות.

החתונה שיש לו "דיסארדער" כזה, אבל ביחד עם זה הוא מפרנס אותה בדרך כבוד וגם הוא מתנהג עם אשתו בדרך ארץ וכהלכות גוברין יהודאין, מי יאמר דבאופן כזה כל אותן עשר נשים היו רוצות גט אפילו בדיעבד, ובפרט אחר שנולד להן ילד³². והנה חז"ל קבעו כמה הלכות שמיוסדות על הכלל "שיותר ממה שהאיש רוצה לישא, האשה רוצה לינשא"³³, וגם אמרו ד"אשה בכל דהו נחא לה"³⁴, (ועיין בתשובות הגאונים (הרכבי) סי' ל"ג³⁵ שהוא ענין אחד), וברור דבעל זה, אפילו אם יש לו כמה חסרונות, הרי בודאי עדיף הוא הרבה מבעל "כל דהו".

(ו) וגם אפילו לפי דברי האשה בעצמה שיש כאן [איזה] מום; וגם אם נקבל דבריה שהיא חשבה שיש תרופה למחלתו, שלכן לא חזרה מיד מהקידושין, אבל ברגע שנודע לה מהרופא שאין לו רפואה עזבה אותו; וגם נקבל דבריה שאחר הזמן שנודע לה ממחלתו מה שהיא המשיכה היא עמו בבית כמו חודש וחצי היה רק לצורך מקום מגורים אבל לא חיתה עמו חיי אישות כלל; [שמחמת כל אלו טעמים היא טוענת שמעולם לא סברה וקיבלה]; כמובן שדברים אלו מביאים לידי גיחוך. והטעם, שאפילו אם כל זה אמת, הרי כבר נתבאר שמחלה ששרשה באיזה "דיסארדער" או "סינדראם", לא עצם המחלה היא מה שמפריעה לאיש אחר, אלא מדת השפעתו ורגילותו וקביעותו שהיא משפיעה על החולה בנוגע להתנהגותו ובמעמדו עם אחר. וממילא, הלא בזה בעצמו שחיתה עמו ביחד כאיש ואשתו כל כך שנים, וגם כמה חדשים אחר שנודע לה ממחלתו [לו יהא בלי חיי אישות], הרי מכל זה מוכרח שמצד תוצאותיה של המחלה שלו יש אפשרות לסבול ולחיות עמו, ורק אחר כך היא ברצון לבה, אחר שנודע לה שאין תרופה למחלתו, החליטה שאינה רוצה לסבול עוד, האם לזה מום יקרא עד שנאמר שקידושיה בטלים בעבורו, אתמהא. והלא כל זה שונה הרבה ממה ששינו במשנה כתובות דף עז. שהיא יכולה לומר סברה הייתי שאני יכולה לקבל ועכשיו אני יכולה לקבל, דשם הרי קיבלה מתחלה על עצמה עצם הצער של המום כפי שהיא העריכה אותו, ורק שאחר כך היא רואה שטעתה כי היא מרגישה עכשיו "שאינה יכולה לקבלו", כי הצער במציאות הוא גדול ממה שהעריכה; מה שאין כן בנדון דידן הלא עצם הצער שהיא קיבלה על עצמה מקודם לא נשתנה לרעה עד שתאמר שאינה יכולה לקבלו, ורק שאחר שנודע לה שאין רפואה למחלתו "אינה רוצה לקבלו"³⁶. והחילוק פשוט וברור עד למאד.

(ז) ומאחר שעסקינן בזה, מצאתי שכדאי ונחוץ מאד להזכיר שאפילו מי שבדורנו הורה להקל בטענת קידושי טעות עד כדי כך להחזיר אשה בלי גט במקרים מסוימים, הלא הוא בעל האגרות משה מורי גאון ישראל מרן רבי משה פיינשטיין ז"ע, בכל זה חשש מאד לסברת סברה וקיבלה. והנהיג זוכר שבשנת תשל"ח (בערך) בפרשה של עגונה שהייתי מעורב בה, שהבעל היה איש רוע מעללים, שטוף בזימה ר"ל, ובאותו יום שנודע לה - אחר כלות י"ג חודש מנישואיה - עזבה אותו, ולא הועילה אז שום השתדלות שעשתה כדי שיגרשנה. וכראות האשה שאין מזור למכתה הלכה למורי נ"ע וביקשה היתר נישואין מטעם קידושי טעות, ומורי ענה לה שאם היא היתה עוזבת אותו תיכף אחר נישואיה אפשר שהיה מה לדון, אבל מאחר שעזבה את בעלה רק אחר י"ג חודש אין מה לדון בזה. וטעמו היה פשוט, מחמת סברה שסברה וקבלה. ואז כשלא קיבלה היתר נישואין השתדלו ביותר לקבל גט מהבעל, ואחר עבור עוד כמה זמן והשתדלויות רבות הסכים לגרש אשתו בתנאי שיטיבו עמו [אף שכל מגרש מצהיר לפני סידור גט שנתנו בלי שום תנאי], והעסקנים, בלי ידיעת הבי"ד והסופר והעדים, זממו להטעותו

³² ועיין באגרות משה הנ"ל ח"ד סי' ק"ג, שכתב שאף שרובא דרובא דנשים מקפידות להנשא רק לבעל הגון, אין זו סתירה למה שאמרו אשה בכל דהו נחא לה, עיין שם.

³³ כמו בגמ' גיטין דף מט:

³⁴ כמו בגמ' כתובות דף עה.

³⁵ המוסב על גמרא כתובות הנ"ל.

³⁶ כי לשון "רצון" שמצינו בכל מקום, אינו דבר שחפץ בו מתחלה ועד סוף, ורק נתהוה לבסוף, וכמו שכתוב בספר דברים ל"ג ט"ז: "ורצון שכני סנה", ופירש רש"י: "נחת רוח ופיוס". וכן כל רצון שבמקרא; ועיין במלבי"ם בפרשת ויקרא, א', על הפסוק "יקריב אותו לרצונו", כי כל ענין "רצון" נוצר מפעולה מחשביית.

שיחשוב שיקבל ההטבה תיכף אחר הגט, וממש רגע אחר שיעור תוך כדי דיבור מקבלת הגט על ידי האשה הפיקו את זממם, והבעל לא קיבל כלום. (ואיני מפרט הדברים לכ"ת בכתב כדי שלא ילמדו הרמאים). וזמן קצר אחר כך הובא הדבר לפני מורי נ"ע להורות אם לחוש לכשרות הגט, כי היתה באמת שאלה חמורה של גט מוטעה^{כב}, וביקש שהסופר כותב הגט (ר' ש.א.ל. נ"י) יבא לפניו ויגיד לו כל פרט ופרט שנעשה ושנדבר לפניו בעת היותו שם, וכשהלה הגיע וסיים את סיפורו ענה מורי להשוואלים: "מען האט דאס נישט געדארפט טוהן, אבער אז מען האט עס שוין געטוהן איז דער גט כשר" - לא היו צריכים להתנהג כן, אבל בדיעבד הגט כשר^{כט}. ורואים בעליל שמורי נ"ע בעצמו הסתייג מהיתר קידושי טעות בו בזמן שהסכים להזדקק לשאלה חמורה מאד של גט מוטעה.

(ח) ובכלל יש לתמוה תימה גדולה בנדון דידן, שהרי ההיתר באגרות משה (ח"א סי' ע"ט הנ"ל) מיוסד על המציאות של מצב עיגון גדול, שלא היה שייך להשיג גט עבור האשה, ואילו בנדון דידן הרי ידוע לכל המעורבים בפרשה ש"ראובן" הוא מוכן ליתן גט ל"רחל" באופן שהיא תגור בעירו או במקום שאינו רחוק מדאי, כדי שיתאפשר לו יותר ביקורים עם בתם; והלא מצינו שאפילו באותם שאמרו חכמים במשנה כתובות דף עז. שכופין אותם ליתן גט, דעת המהרשד"ם בתשובה סוף סי' מ"א^ל שלא אמרו כן אלא אם אינו רוצה לגרש כלל, אבל אם ירצה לגרש אלא שרוצה להטיל איזה תנאי בגט (אף שאינו מגיע לו), ודאי לא אמרו שכופין בלא תנאי (ולמד לדינו מדיוק דברי חזה התנופה^ק). והוסיף המהרשד"ם, שזהו דין גמור או קרוב לדין. ואף שיש לחקור בפירוש דבריו, מתי, ובאיזה תנאי, ובאיזה מצב, נאמר דין זה, מכל מקום מבואר מושג זה דכששייך אופן של ריצוי לא ניתן להקל לכוף על גט אף שמעצם הדין ניתן לכופו, וכל שכן וקל וחומר להחזיר קידושי טעות, שענינו הוא חמור הרבה יותר מזה, כששייך לרצותו שיתן גט.

(ט) ועוד, שהלא הבעל התחיל להתדיין בדין תורה, ולא היה רמז אף פעם שלא יהא ציית דינא לפסק הבית דין, וגם מעצמו מסר שהוא מוכן ליתן גט אחר שיכריעו הבית דין בטענתו של מקום וזמני ביקורי הילדה^{לב}, ולהלכה יש לבי"ד שדן בענינים הסמכות להכריע בזה למעשה, וגם עכשיו (כפי הנשמע) הוא מוכן לציית להחלטת הבית דין במילואה ואפילו אם יחליטו בדבר הביקורים שלא כרצונו, והיאך ניתן להגדיר מצב זה כמצב עיגון, אמתמה.

(י) וברור לי שהג' הרב "לוי" שליט"א לא היה ראוי לאותו מעשה^{לד}, ואני מכירו לתלמיד חכם ששימש גאוני הדור ופעל גדולות ונצורות, ורק רחמנותו וטוב לבו שחמל על אשה שחשב שהיא עגונה, (כי באמת נפשה מרה לה^{לד}), הטעה אותו לבא למסקנתו, ומפני זה נעלם ממנו מה שכתוב בפסקי הלכה - יד דוד הנ"ל (הערה י"ג) "אך העיקר שיהיו המעשים על ידי גדולים בתורה וביראת השם, ולאחר המתנינות וחקיקור הנצרך לענין חמור כזה". והמעין

^{כב} עיין בגמרא יבמות דף קו. שאמרו חז"ל: "גט מוטעה פסול"; והפוסקים לדורותיהם דנו בכמה מקרים שהבטיחו ליתן דבר לבעל תמורת הגט ולא נתקיים ההבטחה אם הוא נכלל בזה.

^{כט} ואף שבמשך השנים שמעתי ממורי איזה פעמים גדרים שונים [ונפלאים] בנוגע לדין גט מוטעה, לא זכיתי לשמוע נימוקו בפרשה זו.

^ל הביאו בקיצור הבאר היטב בסי' קנ"ד סק"א.

^{לד} הוא קיצור תשובות להרא"ש שגופן לא הגיעו לידינו, ונדפס בסוף שו"ת חיים שאל סי' ד'.

^{לב} ויש סמוכים להלכה לטענתו; דאף שהרמב"ם בפכ"א מהלכות אישות הי"ז והמחבר באבה"ע סי' פ"ב סע' ז' פסקו שהבת אצל האם לעולם, מכל מקום אם האם רוצה ללכת לעיר אחרת, הרי דעת המהרשד"ם בתשובה אבה"ע סי' קכ"ג, והרדב"ז המובא בסוף תשובת מהרשד"ם שם, וכן בתשובת רדב"ז ח"א סי' ש"ס, דיכול לעכב עליה שלא תקח הבת עמה.

^{לז} כלשון הגמרא עבודה זרה דף ד':

^{לח} מלכים ב; ד'; כ"ז.

בתשובות של גדולי המשיבים בכל הדורות יווכח שאפילו רבנים או בתי דין של גאונים גדולים לא הרשו לעצמם לסמוך על סברת עצמם בדינים כאלו אלא התירו רק אחר שהסכימו עמהם שאר גדולי הדור¹⁶.

ויוצא מכל זה, ש"רחל" זו ככל הנראה היא אשת איש גמורה עם כל המסתעף מזה (כי לא נולד שום ריעותא לומר שיש כאן "ספק"¹⁷). ויפה כתב כ"ת דכל זמן שלא נתברר בודאות שהותרה כהוגן נשאת בחזקה גמורה של אשת איש עד שידונו ויכריעו בדינה גדולי הרבנים. [ויש לדון אם מעכב כשיעשה שלא בפני "ראובן", הבעל דבר, ועל כל פנים לכתחלה בודאי צריך להעשות בפניו, ובפרט שכפי הנשמע הוא מוכן לבא ולענות על טענותיה שרוצה בביטול הקידושין].

[והנני מודיע לכ"ת, שאחר כתבי כל זה נודמן לי לדבר עם רב אחד שהיה מעורב בנסיון להשכיך השלום בין הזוג, והלה סיפר לי שהבעל בטבעו היה מעולם איש מבודד וסגור בעצמו. ושאלתי אותו דלפי מה שמכיר בעצמו את הבעל, וגם עכשיו אחר ששמע מהאשה את טענותיה כלפיו ואת מה שמסרה לו אודות אבחנת הרופא, שבאמת שייך שזהו מה שמשפיע עליו את מבודדותו, אם עשר נשים פנויות היו יודעות מכל זה האם לדעתו היתה אחת מהן מרוצה להנשא לאיש כזה. ובתחלה ענה, שבודאי לא. וכששוב שאלתי באם אחת מהן היתה כבר באה בשנים, ורוצה עדיין להוליד, ומוכנה להנשא עם בעל שיש לו איזה חסרון, ואינו מזדמן לה שידוך אלא איש כזה, האם אז היתה נשאת לו, ועל זה ענה שאינו יודע בברירות אבל אפשר שכן. ושוב שאלתי באם אחת מהנשים שאם היו יודעות מראש בודאי לא היתה נשאת אליו, ונתודע לה רק אחר שהיא נשואה לו, האם ברור לו שהיתה תובעת גט, ובתחלה חשב שכן אבל אחר כך היסס שאפשר שלא. ושוב שאלתי שאותן מהן שאכן היתה תובעת גט במצב כזה, אם היה כן גם במקרה שכבר הולידה ממנו, ועל זה ענה שאפשר שלא. ויוצא, שאפילו לפי מבט בני אדם שאינן מוכנות לכתחלה להנשא לבעל שיש לו חסרונות מסוימים גלויים אלו, מכל מקום לא היו נמנעות להנשא לבעל כזה אם היו להוטות להנשא או איזו סבה אחרת, כי באמת אינו מום בולט וגדול כזה שימנע בעד כל אשה להנשא לו אפילו לפי רוח "הנאור" של זמנינו, וכל שכן שלפי גדרי ההלכה אין בו משום מום כדי לדון בו בטענת קידושי טעות].

ובאמת היה מן הראוי להאריך ביותר בכל פרט ופרט מדינים אלו, כדי להוכיח את טעותם של אותם יחידים וארגונים שבאחרונה מנסים למצוא היתרים בלתי יסודיים בדברים חמורים כאלה; וכבר כתב רב סעדיה גאון בהקדמה לספר האמונות והדעות: "והאמונה השקרית היא שידע הדבר בהפך מה הוא, הרב מעט והמעט רב, והלבן שחור והשחור לבן, והנמצא נעדר והנעדר נמצא". אבל מאחר שכ"ת מסר שהענין דחוף הוא עד למאד, הסתפקתי במה שכתבתי.

והשם יגדור פרצת עמנו ברחמים רבים.

מוקירו ומכבדו כערכו הרם והנעלה,

שמואל יהודה ליב לאנדעסמאן

¹⁶ לדוגמא: עיין בשו"ת מהרש"ם ח"ו סי' קנ"ט. ועיין שם בח"ג סי' ט"ז, ובח"ח סי' קל"ג בסוף התשובה, ובשתי תשובות אלו הוא רק לענין יבמה לשוק, ולא אשת איש, ואף על פי כן לא רצה לסמוך על דעת עצמו.

¹⁷ ואין לטעון דמאחר שהיא באה בטענה על הקידושין עצמם שמעולם לא היו להם קיום וממילא יש לה חזקת פנויה, זה אינו, דמאחר דבשעת מעשה הקידושין הוחזקו לודאים ושוב אחר כך נתחדשה לנו איזה ידיעה שגורמת לנו ספק, אמרינן דאין ספק מוציא מידי ודאי, ואינו דומה לספק בשעת הקידושין דמסופק הר"ן בריש קידושין אם אמרינן העמידנה בחזקת פנויה (וכמו שביאר זה הגאון רבי יוסף אליהו הענקין נ"ע בפירושו איברא סימן א' אות מ"ג), והיינו שלא רק שעושה ריעותא לחזקת פנויה אלא שמחזק ומעמיד את חזקת אשת איש.

מישה שמערנבוך

ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים

ראש הישיבה ברמות א'

מח"ס מועדים וזמנים, ושו"ת תשובות והנהגות, ועוד

עידה"ק ירושלים ת"ו

בס"ד. כ"ב חשוון תשע"ו.

בדבר מה שנתפרסם כאן פסק של אחד מגדולי ראשי הישיבות באמריקה, עם אחד מהפוסקים שם, שהתיר רח"ל בלא גט אשה שכבר חיה יחד עם בעלה תקופה, וכבר יש לה ילד ממנו, ועכשיו לדעת הרופא הוא סובל ממחלת נפש שהייתה בו כבר קודם, והם פסקו שנתברר שזהו מקת טעות ויכולה להינשא מיד. וסידרו לה חופה וקידושין בלא גט.

וראיתי התשובה להתיר, ובמחכ"ת הם דברי הבל, ובדרך זו כולים לקלקל כל דיני אישות בישראל, ולדוגמא חולה סרטן רח"ל שתמיד המחלה מקננת בגופו הרבה לפני שמתברר, נאמר שהוא מקח טעות, וכן כמוהו באלפי מקרים, ובהרבה גיטין האשה מביאה חוות דעת מרופאים שסובל וסבל ממחלת נפש. ולדעת רבנים אלו נאמר שלא צריכה גט ח"ו. וזהו הירוס הדת וקלקול דיני אישות בישראל. ומה שסומך על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, לא דמי כלל, ואכמ"ל.

ובשעתו כשרב אחד מהלאומיים התיר ממזר, דרש בעל ה"מנחת יצחק" הגרי"י ווייס זצ"ל שהתאספו יחד החרדים לדבר ה', וישבו על הארץ, וכולם קרעו קריעה כדין, ומבואר בגמ' בקידושין י"ג ע"א, שכשמתירים אשת אש שלא כדין הקב"ה בכעס ומעניש יותר מדור המבול, עד כדי שאפילו דגים שבים נכרתים.

וחייבים בית ישראל לפרסם שאין לפסוק שום יסוד. והיא אשת איש לכל דבר, והוולד ממזר. ואין לי מנוחה שאין שומעים מחאה על כבוד ה' ותורתו.

ואני שמעתי מפי מרן הגאון דבריסק זצ"ל, שכשיש תקלה אוסרים בלי נימוק. שאם מפרש טעם דוחין אותה, וגם כאן לא באתי אלא לחזק מי שמוחה ומקדש שם שמים, ששכרו רב מאוד.

מישה שמערנבוך

נ.ב. ובמאמרו בפרשת ויצא תשע"ו אמר כדברים האלה:

אין לי מנוחה כשעה כזאת שהפרצות כעיקרי הדת מתגברות והולכות בארץ ובחו"ל, ואין שומעים מספיק קול מחאה על חילול ה' ותורתו, ובאמריקה נתנו 'היתר' לבטל קידושין בלא גט בטענת מקח טעות, ואף שנבלה נעשתה בישראל כמו פילגש בגבעה מ"מ לא פורסם מספיק קול מחאה.

הדבר פשוט שאין כאן הוראה אלא טעות מעיקרא, שכל בחור ישיבה יודע שאם לאחר שידע מהמום המשיך להשתמש בו אח"כ, אין דין מקח טעות, ולכו"ע תצא מזה ומזה והוולד ממזר.

וחובה להצטער ולהוקיע מה שנעשה בעו"ה, והחילול ה' הוא נורא מאוד כשרבנים עוקרים בשם התורה יסוד דיני אישות, וכבר כתב מהרש"ל בפ"ק דב"ק שהיא ביהרג ובל יעבור שלא יעקרו דין תורה. ובארץ ישראל בשעה שהתיר הרב ראשי ממזר, ולדבריו חתמו עמו עשרה רבנים, צירה הגאב"ד בעל מנחת יצחק וגדולי ישראל זצ"ל לכנס את כולם וישבו בארץ ואמרו קינות, ורבים קרעו עמו בגדיהם על חילול כבוד ה' ותורתו, ואף שהוא התיר ממזר שהוא באיסור לאו, וכאן הפרצה היא על איסור אשת איש שחמור יותר, מ"מ לא שמעו עדיין קול

מחאה מספיק. ומצווה למחות אף אם לא יוכלו לפעול, שעצם הדבר שמוחים הוא זכות רבה מאוד, וישוב חרון אף ה' על עמו שפוגעים בתורתו, שהרי קיבלנו ערכות לשמור התורה לנצח לעולם וועד.

ומפי מו"ר הגה"צ רבי משה שניידער זצ"ל שמעתי כמה פעמים שבשמים מצפים ושואלים האם נשמע קול מחאה, ואם נשמע קול מחאה, אז מתקיים מאמר הכתוב (מלאכי ג' ט"ז) "ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זיכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו", ויהי רצון שיהא חלקינו עמהם".

ובמאמרו בפרשת וישלח תשע"ו הוסיף עוד:

בשבוע שעבר עוררנו על ההיתר שניתן מאחד מהפוסקים באמריקה להתיר אשת איש לשוק בלא גט, ואחד מגדולי ראשי הישיבות שם הביע דעתו שאפשר לסמוך על הרב שהתיר (מתוך עדות הנמצא תחת ידי), והיא תקלה ופרצה גדולה. ובשעה שרב אחד בצרפת התיר נישואין על תנאי לפני יותר ממאה שנה, כתבו כל הרבנים ומנהיגים בכל העולם כולו שאין בו ממש, והדבר הועיל לבטל את ההיתר, ועכשיו עדיין לא נשמע קול מחאה כראוי, והסכנה עדיין בעינה עומדת, וחייבים לכתוב להדיא אשת איש גמורה ואין כאן שום מקום היתר, וגם המתיר יחתום שאסורה, ובזה תתבטל הסכנה בס"ד.

ולפני כשנתיים רב אחד בצפת התיר גט בלא הבעל מדין זכיה, ויצאו כנגדו, אבל כפי הנראה לא נשמע קול מחאה כפי הצורך, וכיון שלא הפקיעו אותו רבתה הפרצה ומינו אותו עכשיו כראש בית דין - בבית דין בירושלים. וכל לבב דווי בשעה ששמו של הקב"ה מתהלל בראש כל חוצות, וראש הממשלה כאן הודיע שיחזק הרפורמים בארץ, וכעת שנתפרסם פסק להתיר אשת איש בלא גט, הדבר עלול לשמש את הרפורמים שמחכים למצוא איזה קולא של גדולי ישראל כדי להיתלות בו ולומר שהם משורש "בית הלל" שמקילים יותר, והיא בכיה לדורות רח"ל, וחוב מוטל על יהדות אמריקה לבטל הגזירה...

בית דין קבוע מטעם ועד הרבנים דבאלטימאר - THE BALTIMORE BAIS DIN

6107 Greenspring Avenue * Baltimore MD 21209 * 410 358-0398 (Fax)

בס"ד.

נשאִלנו כעת על דעת הבית דין אודות מעמדה בהלכה של מרת תמר (עפשטין) פרידמן שתחי', אשתו של ר' אהרן פרידמן שיחי'.

והנה זה כבר כמה שנים מאז באו הצדדים הנ"ל לפנינו בשנת תשס"ט, וחתמו על שטר הבוררים שלנו לדון בעניני נישואיהם וגירושיהם, כולל החזקת הבת שלהם וביקוריה והמסתעף, וטענו דבריהם בשלשה מושבי הב"ד במשך שלשה חדשים, והודינו אז להם שלדאבוננו אין עוד תקוה על שלום בית, ומוכרחים הם להתגרש לאחר שיסתדרו עניניהם ובפרט הענינים המתייחסים אל בתם, והשתדלו אז לסדר ענינים אלו אצל יועץ ומתווך מסוים. ושוב פנו אל הערכאות שלא ברשות בית דין, ועל אף שהתרינו בהם שצעדם זה הוא שלא כדת ושלא כדין, ולאחר שיצא משפטם שמה, הודיענו להם שאף שלא יזדקקו הב"ד לדון שוב בדיונים שקבלו עליהם הכרעת בית המשפט, תיק הב"ד עדיין פתוח לדון על מה שלא הובא שמה, דהיינו גירושיהם כהלכה ושום תביעות ממוניות שביניהם. אמנם מאז ועד עתה לא הגישו לא זה ולא זו שום בקשה לב"ד דין, וגם לא הודיעונו לא הם ולא אחרים על סידור גט פטורין ביניהם, ולא שמענו ולא ראינו שום היתר נשואין מאיזה בית דין אחר כלל, ולכן כפי ידיעתנו אשה זו עומדת בחזקת אשת איש גמורה, ואסורה לבל אדם עד שתקבל ג"פ כדת וכדין.

ואמנם אם יש לשום אחד איזה ידיעה שלא ידענו או איזה טענה בהלכה שלא שמענו, הננו מוכנים ומזומנים להושיב ב"ד מיוחד לדון על דינא דהאי איתתא לאמיתה של תורה, ומי בעל דברים יגיש דבריו אליהם, ובזה נזכה להסיר מכשול מביננו, ולהרים קרנה של תורה, ולהרבות שלום בעולם, בעזה"ש ית"ש.

וע"ז בעה"ח ביום ששי בשבת תשעה ימים לחדש תמוז תשע"ה לפ"ק

הנני מצטרף ל[ה]נ"ל, ושפשוט שהאשה הנ"ל

[היא] אשת איש גמור

אהרן פֿרידמן

מרדכי שוחטוביץ, אב"ד

משה בבה"ר ברוך גדליה היינעמאן

יעקב האפפער

בס"ד

דבר ברור הוא, שכל אשה שהיא בחזקת אשת איש אין להוציאה מחזקתה אלא בפסק דין ברור מבי"ד מוסמך, ואין לאף אדם בעולם נאמנות לומר שהיא מותרת להנשא, ואפי' דיין יחיד אינו נאמן, אא"כ יהא בידה מעשה בי"ד כתוב וחתום ע"י בי"ד כדין.

ורעדה אחזתני לשמוע, כי יש הרוצים להתיר א"א לעלמא במילי לבד, לשמוע איש מפי איש שהיא מותרת, שדבר זה הוא הריסת הדת ופריצת כל חומות הקדושה והטהרה בכרם בית ישראל, שאיש הישר בעניו יעשה.

ואני מחזק ידי ביד"צ והגאונים הנ"ל המחזיקים לעמוד הפרץ, ולא תהא זאת לנו לפוקה ח"ו, ומי כמוהם מכיר את הענין לאישורו, מתוך שדנו בין הצדדים.

יחזקאל פֿלם

יהודה סילמאן

שריאל רוזנברג

ישראל ארי' קנאפלער, אב"ד

דעתינו שהאשה תמר עפשטיין אשת אהרן פרידמאן נשאת בלי גט, והיא בחזקת אשת איש, ואם רב אחד סדר לה קדושין, אין לסמוך עליו כלל בזה, והיא צריכה לצאת מתחת בעלה השני, עד שב"ד מוסמך ידון בדינה. וכ"ז זמן שלא קבלה היתר מבי"ד מפורסם עם הסכמות גדולי הוראה בכתב, הבנים שיוולדו לא יהיו מותרים לבא בקהל.

שלמה אליהו מילר

בס"ד.

בבית ישראל ראיתי שערוריה, שהאשה תמר עפשטיין, אשת אהרן פרידמאן, שבעלה מסרב זה רבות בשנים מלתת לה גט מחמת סכסוך ביניהם על אחזקת ילדיהם. וכבר בירר הרה"ג ר' אהרן פעלדמאן שליט"א על הפרטים, וה"רב" שהתיר אמר שהיה כאן מקח טעות מפני שבעלה סבלה מהפרעות אישיות פראנאידיות (Paranoid Personality Disorder [PPD]) וכפיתיות (Obsessive Compulsive Personality Disorder [OPPD]) הוה דבר פשוט שיש הרבה אנשים שיש להם חסרונות כאלו וחיים חיי אישית יחד. וכן שאלתי משני רופאים, ואמרו לי שאין אלו מחלות אלא חסרונות במדות האדם, ואין שום הו"א שיש בזה מקח טעות. גם הב"ד בבאלטימאר - שהוא הב"ד היחיד שעמדו שני הצדדים לפניו וחתמו על שטר בירורין לדון בפניהם - אמרו שאין כאן שום סימני שטות.

ואם ח"ו יוסיפו קלי דעת להתיר בטענות כאלו, לעולם א"צ שום גט, שהאשה תטעון שיש לו חסרונות גדולים במדותיו, ומעולם לא הסכימה על קידושין עם איש כזה, וח"ו ירבו ממורים בישראל.

ומלבד כל זה, הלא נשאר דרים יחד ולא טענה שום מקח טעות, וגם אף אחר שהרופא כתב שא"א להאיש להתרפא מחסרונותיו נשאר יחד למשך ב' חדשים, א"כ פשוט שאפילו אילו היה כאן מום (אשר כבר כתבנו שאין כאן מום לבטל הקידושין), היא סברה וקבלה, ואין כאן מקח טעות.

וכדורים נתרבו קלי דעת הרוצים להתיר כל העגונות בטענת מזויפות של מקח טעות, והתורה ח"ו נשארה עגונה, ואין מבקש באמת מהו ההלכה על פי אמת, ומספיק להם שיש שום רב שהתיר להם, ולא איכפת להו אם אמר כהלכה אם לא.

כדורים יש סכנה לכלל ישראל מחרב בני ישמעאל, ויש שואלים על איזה חטא בא צרות כאלו, ולא נביא אנכי ולא בן נביא, לא חילק ידענא ולא בילק ידענא, אנא מתניתא ידענא. חרב באה לעולם על המורים בתורה שלא כהלכה, ואין לך מורים בתורה שלא כהלכה יותר מזה שמתירים אשת איש לעלמא בלי שום גט.

סוף דבר, האשה תמר עפשטיין אסורה לבעלה השני שנשאה לו בלי גט, ובניה מבעלה השני לא יהיו מותרים לבא בקהל.

החותם בצער על החורבן הנורא ועל חילול השם בפרהסיא.

משה גרין
יחיאל מויבער

שלמה אליהו מילר
אלי' דוב וכטפויגל

החותם בצער על החורבן הנורא ועל חילול השם בפרהסיא

אליהו מילר
אלי' דוב וכטפויגל
משה גרין
יחיאל מויבער

פסק דין

בס"ד. לאחב"י די בכל אתר ואתר הע"י

(א) היות ופנו אלינו מאחד מבתי דין החשובים באמריקה להצטרף למחתם כנגד ה'בי"ד שריא' שהתירו אשת איש לשוק בלא גט, לקחנו לעצמנו פרק זמן לעיין בדברים היטב, ולשקול בפלס מאזנים את כל הצדדים הדק היטב.

(ב) וכיון שה'בי"ד שריא' הנ"ל לא מסכימים לפרסם את נימוקיהם ל'היתר', לכן אין לנו אלא לקבל את תיאור העובדות כפי שמתוארות ע"י גדולי ישראל וחשובי בתי הדין שבאמריקה, ובפרט שחבר מועצת גדולי התורה דארה"ב הגאון הגדול רבי אהרן פלדמן שליט"א מעיד שהוא בעצמו דיבר פא"פ עם ראש ה'בי"ד שריא' הנ"ל, ושמע ממנו את נימוקיו, והעלה אותם ע"ג הכתב, לכן וודאי שבמילי דשמיא כשצד אחד [שהוא גם ראש ישיבה גדול ומפורסם בתורה וביראה] מעיד והצד השני אינו מסכים להתמודד עם הטענות, שעלינו להתיחס לעובדות כפי שמציג הצד הטוען, כנגד הצד אשר בוחר להתעלם.

(ג) לפי תיאור העובדות, ה'היתר' מתבסס על בעיה מסוימת ממנה סובל הבעל, ולמרות שהאשה המשיכה לחיות עם הבעל לאחר שנודע לה מהבעיה, מ"מ נטען שמה שהמשיכה לחיות עמו נבע מ'הססנות וחוסר החלטיות' ולא מכך שאכן גמלה בלבה החלטה סופית להמשיך ולחיות עמו.

(ד) ומבחינה הלכתית, מתבסס ה'היתר' בכיכול על דברי רבן של ישראל הגר"מ פיינשטיין זצ"ל [בשו"ת אגרו"מ חאה"ע ח"א סימן עט וסימן פ] אשר חידש בגודלו להתיר לחלוטין [אף בלא חיוב גט מדרבנן כמו שסוברים רבינו יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל בעין יצחק ועוד פוסקים] מטעם מקח טעות, במקום עיגון גדול שאין אפשרות לסדר גט.

(ה) וכבר כתב מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א שנדו"ד אינו דומה כלל לנדונו של האגרו"מ. והטעם הוא כיון ששם היה מדובר שלא המשיכה לחיות עמו כלל לאחר שנודע לה שכעת הינו עדיין חולה, משא"כ במקרה שהמשיכה לחיות עמו אפילו מעט, בזה לא עלה על דעת איש מעולם להתיר חו"ח. וכך מעיד תלמידו הגדול של הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, ה"ה הגרש"ל לנדסמן שליט"א [ראב"ד חשוב במונסי, מגדולי הדיונים באמריקה], שהורה לו הגר"מ פיינשטיין זצ"ל במעשה שהיה בו צורך להתיר עגונה גדולה שכיון שהמשיכה לחיות עמו לכן אין מה לדבר על להתירה ע"י מקח טעות, כיון ש'סברה וקיבלה' [יעיין בחו"מ סימן רלב סעיף ג שאין דין ביטול מקח מחמת מום לאחר שידע מהמום והמשיך להשתמש, וכאן לענין קידושין חמור הרבה יותר עפ"י המבואר במסכת קידושין דף נ ע"א, ירו"ש, ואכמ"ל].

(ו) ובמקרה הזה ישנם עוד הרבה טענות שטוענים האוסרים כנגד ה'בי"ד שריא' הנ"ל, כגון שאין לבעל אלא בעיה קלה שאינה בכלל בגדר 'מקח טעות' [שצריך שיהיה מוכח לכל שכל הנשים היו רוצות שיתבטלו הקידושין מחמת בעיה זו], וכן שהכל מתבסס על דברי רופא שאינו שומתומ"צ, ופסול לעדות, ואף אם היה מסיח לפי תומו [מה שנטען שאינו כך] מ"מ לא מצינו להתיר אשת איש ע"י עדות מסל"ת אלא בעדות 'מת בעליך' ומשום ש'אשה דייקא ומינסבא' במילתא דעבידא לאיגלווי, מה של"ש כאן כמובן. אך אין שום צורך ממשי להיכנס לבידור כל העובדות הנ"ל, כיון שבלא"ה כל ה'היתר' כאן אינו כלום מחמת שהמשיכה לחיות עמו, וכאמור לעיל.

(ז) וע"כ כיהודה ועוד לקרא הננו מצטרפים לפסק דינו של מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ועמו כל גדולי אמריקה אשר ביררו את הפרטים היטב, שהאשה הזו הינה בחזקת אשת איש ומוכרחת לקבל גט מבעלה הראשון, ואם רח"ל תמשיך לחיות עם אחר בלא גט ויוולדו לה ממנו ילדים יהיו אלו אסורים באיסור גמור לבוא בקהל ישראל הכשרים. והשי"ת יגדור פרצות עמו, אכ"ר.

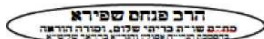
וע"ז באעה"ח בירח כסליו תשע"ו

בית דין צדק שערי משפט כאן ארה"ק

נאום פנחס שפירא דיין

נאום ה"ר מאירס דיין

נאום מרדכי היילפרין ראב"ד

מרדכי יוסף משה היילפרין
אב"ד וקהל חסידי
ומורה צדק

Rabbinical Court
Ezer Mishpat
Rabbi Pinchus Rabinowitz

בית דין צדק
עזר משפט

הרב פינחס אליהו רבינוביץ שליט"א
ראב"ד

100 Park Ln. • Monsey • NY • 10952 • Tel. (845) 641-4345

בעזה"ש"ת

קול קורא

נודעזענו לשמוע כי באחרונה קמו אנשים לעזר נשים שבעליהם מסרבים ליתן להן גט, להתירן מכבלי העיגון ע"י היתר בדוי הנקרא "קדושי טעות".

הננו באנו בזה להודיע בשער בת רבים כי חלילה וחס לסמוך על היתר בדוי כזו שממציאים מומים שלא נזכרו בש"ס ובפוסקים בדורינו דור יתום הזה, מה כחנו ומה גבורתינו להפקיע קידושין ונשואין להתיר אשת איש לעלמא בלא גט (וכבר כתבו האחרונים על כיוצא בזה), ואין לשער הקלקולים והפרצות שיכולים לצמוח מזה בדור הפרוץ בעזה"ר שיתחילו לדמות מילתא למילתא כמו שממציאים הרבנים המחדשים.

ועל עתה באנו למחות בעסק ביש שעומדת עכשיו על הפרק. האשה מרת תמר עפשטיין אשת ר' אהרן פרידמאן, הזוג הנ"ל התדיינו בדין תורה בקג"ס ובשטרות בירורין "בבית דין" של העיר באלטימאר, ובאמצע הדיונים הלכה האשה לערכאות שלא כדין כדי לשנות מקום מגורי הילדה לעיר אחרת, ובניגוד דעת הבית דין הנ"ל, ובגלל זה לא היה להבעל אפשרות לבקר את הילדה כפי זכותו ורצונו כראוי, ואמר הבעל שלא תחזור האשה למקום מגורה שמקודם אין רצונו ליתן לה גט שמקפחת זכותו בביקורי הילדה.

ומחמת סירובת האשה להחזיר הדבר לקדמותו, נשארה האשה בלא קבלת גט פיטורין, והתחילה לבכות לכמה עסקנים שהיא נשארה גלמודה, וקמו אנשים שיש להם הרגש רחמנות לעזרת "נשים עגונות" ונתרגשו לקול בכייתה, וחישפו עצות לעזור להאשה בעת צרתה עד שמצאו "למדן" אחד תוכנית של היתר הנקרא "קידושי טעות", וכדאי להכשיר הרקע של ההיתר שכרו רופאים וטוענים ועסקנים לעמוד לימין האשה, והמציאו עפ"י דברי האשה היתר בדוי בנוי על כל מיני שמות שממציאים הרופאים הפסיכולוגים ודומיהם, והם החליטו שהבעל לא בגדר נורמלי וזה בגדר מקח טעות, וכנראה הרב המתיר סמך עליהם כאילו הרופאים והטוענים והעסקנים הם המכריעים בשיקול הדעת להכריע במאזני משפט גדר קידושי טעות רח"ל. והבי"ד הנ"ל עומדים ומשתוממים על היתר הבדוי הזה.

והדבר מתמיה שכל האבחנה עשה הרופא על הבעל מבלי לראותו אלא הכל על פי סיפורי האשה על הנהגתו, האם צחוק מכאיב גדול מזה. ואפילו אם לו יצויר שהאמת כדבריהם אין בזה שום סרך היתר כלל להיתר אשת איש, ולא סיבה של עיגון שיהא צורך להשתמש מהבי"ד ולהזדקק להמציא להם דרכים עקלקלות.

וביותר הדברים מתמיהים איך לא נחרדו להתיר איסור אשת איש כמו שמתירין נדרים ע"י חכם, והכל רק למען הנצחון כדי שתוכל האשה לדור בעיר אחרת, ומחמת כן המציאו בשאט נפש טענת קידושי טעות, ואין לנו להאריך בדבר הנראה לעין כל, שהוא עצת זימה ומרמה רח"ל.

ובזה באנו להודיע שהיא עדיין אשת איש, וחייבת לצאת מתחת בעלה השני, והבנים שיוולדו לה לא יהיו מותרים לבא בקהל.

ועל זה באנו על החתום כ"ט מרחשון שנת תשע"ו לפ"ק

חנן זאליץ
חנן זאליץ

יוסף ווינגארטען
יוסף ווינגארטען

פינחס אליהו רבינוביץ
פינחס אליהו רבינוביץ

בית דין קבוע מטעם ועד הרבנים דבאלטימאר – THE BALTIMORE BAIS DIN
6107 Greenspring Avenue * Baltimore MD 21209 * 410 358-0398 (Fax)

בס"ד

נשאלנו כעת לברר את הידוע לנו בדבר מרת תמר (בת דר. דוד עפשטיין ע"ה) פרידמן שתחי' ומעמד נישואיה.

הנה האשה הנ"ל ובעלה ר' אהרן פרידמן שיחי' באו לפנינו לראשונה ביום י"ז טבת תשס"ט וחמתו על שטר הבוררים שלנו וקבלו עליהם את הב"ד שלנו לדון בעניני נישואיהם וגירושיהם, כולל החזקת הבת וביקוריה והמסתעף, וטענו דבריהם לפנינו בשלשה מושבי הב"ד, ביום הנ"ל וביום י"ט לחודש אדר דההיא שנתא.

גופא דעובדא, כפי אשר אמרוה שני הצדדים לפנינו בב"ד, הכי הוה - הזוג התחתנו ביום כ"ה ניסן תשס"ו, וגרו במשך נישואיהם בסילווער ספרינג מד. הסמוכה לוואשינגטון ד.צ., מקום עבודתו. כבר מתחילת נישואיהם לא היתה האשה שבעה רצון מבעלה, מסיבות שיפרטו בסמוך, ואף קיבלה אז היתר זמני למניעת הריון, ושוב לאחר יותר מחצי שנה החליטו בני הזוג ליכנס להריון, ובתם רבקה תחי' נולדה להם ביום כ"ד מרחשון תשס"ח. לאחר הלידה שהתה האם אצל הוריה בפילאדלפיה כמה שבועות, והודתה לפנינו שבתקופה זו התחשבה כבר על דבר אם להיפרד מבעלה, ואף נתייעצה על דבר זה עם רב ועם טעראפיסט, ואמנם החליטה לשוב אל בעלה ולנסות עמו עוד פעם נוסף, ובשלשונה "one more chance", וחזרה אליו בערך ביום י' שבט תשס"ח לבערך חדשיים עד פרידתם ביום י"ח אדר ב' תשס"ח, ואח"כ נסעה לבית הוריה, ואת בתם התינוקת לקחה עמה. ושוב הסכימה, ע"פ עצת רב אחד, להתיישב עוד בדבר בחדשיים נוספים בהיותה אצל הוריה, וכתבה אליו אז שעדיין נסתפקה ונתלבטה אם להתגרש אם לא, ושבצדה באמת כמה פעמים לשוב אליו, ורק לאחר זמן זה החליטה לאחרונה להעדיף הגירושין.

בבואם לב"ד תבע הבעל שלום בית ושתשוב אשתו אליו עם בתם, וכנגדו תבעה האשה להתגרש ממנו, וביארה לפנינו טעמיה לתביעה זו, משום שלא מצאתו מסוגל להיות מעורב עם הבריות כראוי, וציטטה לפנינו איזה מקרים שלדעתה לא התנהג כנימוס עם אנשים אחרים, הן עם בני משפחתה והן עם משפחות שאירחו אצלם בשבתות, ושאל עמה לא התייחס כרצונה ולא עזר לה כל כך, ובפרט בימי עיבורה ולידתה, וכן כאשר ביקרו ביחד בארץ ישראל בתקופת הריונה. וטענה עוד, שלמרות איזה השתדלות שעשו יחד אצל טעראפיסט אחת, לא קיבל עליו טענות אלו ולא תיקן הנהגתו. ולבסוף החליטה שאיננה מוכנת להסכים להמשיך לחיות עמו עוד, מתוך דאגתה שבמשך השנים לכשתגדל משפחתם יהיה מן הנמנע לצאת אז ממנו, כאשר אמרה שכן קרה לחברתה שהוכרחה לישאר בנישואיה מטעם זה, ואיננה רוצה להימצא במצב דומה, ולכן רוצה להתגרש ממנו כבר עכשיו.

זוהי תמצית הדברים שטענתה לפנינו, מבלי לטעון שיש לו איזה חולי או ליקוי הנפש, או שאינו שייך לחיי נישואין, ואף לא שהוא כעסן מופלג או שיש לו איזה הנהגות אישיות מוזרות, מלבד עניני היחסים הנ"ל, וגם אנו חברי הב"ד לא ראינו בו שום ענין מוזר במשך שעות הארוכות שעסקנו עמהם בב"ד. ונוסף לזה, כשנדברנו עמהם על סדר החזקת בתם, אמרה לפנינו מעצמה שמסכמת שתהיה הבת אצלו למשך שבוע שלם מזמן לזמן, מלבד ביקורי השבתות והרגילות, מה שברור לנו שלא היתה מסכמת מדעתה אילו ראתה בו שגונו.

ולמעשה, הורינו להם אז שלדעתנו אין עוד תקוה על שלום בית מאחר שהיא ממאנת בהחלט להשתדל עמו עוד, ואין אנו יכולים לכופה להישאר עמו בעל כרחא, ושלכן יצטרכו להתגרש לאחר שיתסדרו עניניהם, ובפרט עניני הבת. ואז השתדלו לסדר הענינים אצל מתווך אחד, ולא הצליחו, אמנם לא חזרו אחר כך לב"ד כדבעי, רק הלכו לערכאות שלא ברשות בית דין וכנגד התראתנו בהם שזה שלא כדת ושלא כדין. ואחר זה הודיענו להם שאף שלא יזדקקו הב"ד עוד לדון בדיונים שקבלו עליהם הכרעת בית המשפט, תיק הב"ד עדיין פתוח לדון על מה שלא הובא שמה, דהיינו גירושיהם כהלכה ואיזה תביעות ממוניות, אמנם לא הגישו לא זה ולא זו עוד שום בקשה להב"ד לגמור דיניהם. ומאז ועד עתה לא שמענו על סידור גט פטורין ביניהם ולא ראינו כתב היתר נשואין משום בית דין.

ולכן, כפי ידיעתנו, אשה זו עדיין בחזקת אשת איש עומדת ואסורה לכל אדם עד שתקבל גט פטורין כדת וכדין.

ועל כ"ז בעה"ח ביום כ"א לחדש מרחשון תשע"ו לפ"ק

דיין מרס' שמואל

דיין שמואל' ד' מן

[ולחבדיל ביחל"ח דיין השלישי ז"ל ליתוה]

נמע צבי גרינבלאט
בלאמו"ר הרב ר' יצחק זל"ה
ועד הקהלות דממפים

כ"ו תמוז תשע"ג

לכבוד הרב הגאון מגדולי מרביצי תורה מוה"ר שלום קמנצקי שליט"א

ע"ד העגונה מרת תמר אסתר שתח' שיושבת כן כה' שנים, אחר שהרופאים החליטו שאין תרופה למחלת רוח של בעלה, ועוד התחילה לעזבו ולעבור לבית אמה, והבעל מסרב לתת לה גט עד עתה, וכבוד אבי כ"ת הגאון שליט"א רוצה לדעת חות דעתי, אם אפשר להתרה לינשא בלא גט, משום דבודאי לא היתה מרוצה להתקדש לו אילו ידעה מזה.

הנני מסכים להצטרף לעוד רבנים בעלי הוראה שיתירו...רוב בעלי הוראה שבדורות האחרונים, שנשאו את אחריות ההוראה על שכמם, נזקקו לסברא של מקח טעות בכגון זה, וכמו שכ' כ"ת מכמה ספרי שו"ת, כי בקידושין כמו בכל קנינים בעיני דעת מקנה. האחד מגאוני ההוראה, והוא מרן הגרי"א הנקין זצ"ל לא נזקק לביטול קידושין בשום מקרה, וז"ל בספרו (פירושי איברא ס"א אות מ"ז) שהכל נכנסין לספק וכו' אפילו הי' מבורר המום והצד השני לא ידע ממנו. וכתב עוד (וכן בעוד מקומות), צא ובדוק בש"ס רמב"ם וטש"ע, ולא תמצא בשום מקום למעשה ביטול קדושין משום מומין, אפי' להצטרף לספק אחר, יע"ש.

והנה חוץ מזה שלא מצינו אין ראי' שאין הדין כן, נ"ל שיש טעם לזה, והוא דבזמנם כמעט לא היתה מציאות שכזו, דהיינו למצוא מום אחר הנשואין שלא הי' נראה מקודם שיוכל לבטל את הקדושין [אציע לאין לו גבורת אנשים .... הרבה פעמים מתרפא אחר זמן, ואופן שלא שייך להתרפאות לא שכיח], ושלא כבזמננו ועניננו מחלות רוח שהרופאים מרפאים לכמה, ונודעים למיני מחלות שאין להן תרופה, כזו של הבעל בנידון ... לא שייך שתדור עם נחש שמצער לה הרבה, ובודאי לא היתה נישאת לכזה.

והנה בחיי מרן הגרי"א זצ"ל אירע כאן בעירי שאחד נשא אשה, ושנה שנתים אח"כ חלתה האשה במחלת לב אנושה, והבעל ברח ממנה, והרופאים אמרו שמחלה זו הי' לה כבר כמה שנים, אעפ"י שהיתה נראית בריאה, ושלא תוכל לחיות רק בניתוח מסוכן מאוד מאוד, ובעה"ש אחר הנתוח הוטב לה וחיתה כמה שנים, ומרן זצ"ל אמר לי שיש לדון משום מקח טעות, דאין אדם שיתחתן למסוכנת שכזו, אבל היו עוד צירופי היתר, ומקרה זה כמו בדידן לא שייך שיקרה בימים הקדמונים.

ה' יהי' בעזרה שלא תשב בדד ושיהי' לה נחת מבתה שתחי'

והנני בזה דו"ש וכ"ת

נמע צבי גרינבלאט

שלוש קמנצקי

בן לאאמו"ר הג"ר שמואל קמנצקי

יום ה' לס' ויצא תשע"ד

אל כבוד מעלתכם, רבנים חשובים היושבים על מדין, שיחיו לאורך ימים טובים וארוכים.

אחד"ש תורתכם כראוי וכיאות.

ע"ד האשה העגונה מרת תמר אסתר לבית עפשטיין, שיושבת בדד זה חמש שנים, וא"א לה להשיג גט מבעלה המעגן ומצער אותה במשך כל אותם השנים. היא שואלת ומבקשת חו"ד אם מותר לה להתחתן בלא ג"פ, מטעם קידושי טעות.

באמת שהיתר אשת איש לשוק הוא מהחמורות, ואף מי שרב חיליה ורב גובריה אינה מתרת אשה לשוק, רק אחר עיון בתוך עיון וליבון בתוך ליבון, ובפרט להתיר אשה לשוק בהיתר קידושי טעות, כרוך בו סכנה נפלאה של קלות בענינים חמורים כאלו רח"ל, ורק מי שיודע בטיב גיטין וקידושין יהא עסק עמהם, וח"ו להקל באיסור א"א. אלא שעכ"ז שואלת העגונה הזאת, וטעמה ונימוקה עמה, שהיא נשאה לאיש בחזקת שהא בריא בגוף ונפש, ולאחר הנישואין התברר שהוא חולה נפש במחלה יסודית וחמורה, והעלימו ממנה והיא לא ידעה מאומה, במשך זמן קצר אחר נישואיה, ראתה התנהגות קשה ומוזרה אצל בעלה, ועל כן בקשה טיפולים על ידי רופאים מומחים, ואף אחרי אלו הטיפולים ופגישות עם אלו שאמורים להיות מומחים בדברים אלו, המצב לא השתפר, ואדרבה התדרדר מאד.

אחד מהרופאים המומחים שטיפל בהזוג, אמר למרת תמר אסתר - אחרי טיפולים שהמשיכו לזמן מה - שלפי דעתו והשערתו המומחית, יש לו לבעלה חולי נפש רציני, ולפי דעתו עליה לצאת ולהשתחרר מהנישואין באופן מידתי. וכן באמת עשתה, תיכף התחילה לעשות סידורים לחזור לבית נעוריה, אל בית אמה יחד עם בתה, ובתוך חודש אכן חזרה לבית אביה. נברר שמצבו המשיך לרדת, נתברר גם שהמצב שבו הוא נמצא, התפתחות של תהליך מחלת הרוח שהיתה בו מעיקרא, ושעליו היא לא ידעה מתוך חודש מקבלתה את דעת הרופא, היא כבר התחילה לגמור תכניות כדי לצאת יחד עם בתה ולחזור לבית משפחתה. סו"ס היא כן חזרה לבית נעוריה. לאחר כמה שנים של השתדליות שונות על ידי רבנים, עסקנים ידידים וקורבי משפחה, חיא ראתה שא"א לה לקבל גט. אנשים מלומדים במומחית של מחלות נפש אמרו לה, שלפי תואר מעשיו הבעל באמת חולה, ולכן היא פנתה אלי עם שאלתה.

רופא מומחה יר"ש ושומר תו"מ הופיע לפני. דרשתיו וחקרתיו ול"נ שטענותיה נכונות לחלוטין. לפי הרופא הנ"ל, הבעל יש לו שתי מחלות רציניות, אשר כל אחד לבד, ועל אחת כו"כ שתייהם יחד, מונעים אותו מלחיות חיים נישואין כדרך כל אדם. ההפרעה הראשונה שהרופא הגדיר, היא הפרעה אישיות כפייתית, והשני הפרעת אישיות פרנואידית. העדתו של הרופא היה מלא וגדיש עם דוגמאות ומעשים, שהוכיחו בלי ספק שא"א בשבילה להיות עם בן אדם שיש לו המחלות האלו. לפי הרופא המחלות הם רציניות כל אחת לבדה, אבל הצירוף של שניהם מייצר מצב שפשוט אי אפשר לדור אתו ביחד, דברי הרופא המומחה הנ"ל התאימו מלה במלה עם השערתו של הרופא הראשון שטיפלו עם הזוג בזמן שעדיין היו ביחד.

גם גילו לנו הרופא המומחה הנ"ל, שהוא דיבר עם אשה אחרת שהיה מאורסת פעם אל המעגן הנ"ל, ואז נתפרדה החבילה, ולא היה ידוע למרת תמר תחי' מי היא ומה היא. אחר שראיין אותה הרופא המומחה, נתגלו עוד פרטים מבהילים, שלא ידעה מרת תמר תחי' כלל. סיבת ההתפרדות של אז היתה, שהמעגן איים עליה באלומות ובכח. ועוד סיפורים מבהילים, אשר לא היו אלו הדברים ידועים כלל למרת תמר תחי'. היא אומרת - וכן הוא דעתו של כל אדם פשוט - שאם היתה יודעת כל אלו הפרטים, דודאי לא היתה עולה על דעתה להתארס אתו ולבא אתו בקשר אירוסין ונישואין.

והנה הדין מקח טעות הוא מטעם מום גדול, וכבר קמחא טחינא. כבר כתב הגרמ"פ זצ"ל בתשובתו "זה ודאי דשטות הוא מום גדול שאינו ראוי לאישות כלל" עכ"ל (אג"מ אה"ע חלק א' סי' פ'), ועי' שו"ת בית הלוי ג.ג.

ועי' אור זרוע חלק א' שו"ת סימן תשס"א, ועי' אג"מ אה"ע חלק ג סי' מו, ועי' יביע אומר ז' אבן העזר ז' אות א', ועי' שו"ת עין יצחק חלק א' אבן העזר סי' כד. ואף שיש להעיר על העובדות, הרי המחלות האלו הם מחלות נפשיות, ואינן בגדר של סימני שוטה שבש"ס, כד נעיין בהם, ברור לי שכל שהם מפריעים את הנישואין, ואולי עוד יותר מאלו הסימנים שנתנו לנו חז"ל לסימני שוטה, בוודאי שיש בהם גם לבטל נישואין, וז"ב.

ואיך שניגש אל מחלות נפשיות, בעצם המום בנ"ד ראוי ליקרא מום גדול לפי המומחה. התכונה המרכזית של הפרעת האישיות פרנואידית היא התחושה שיש לאדם שחולה בוו המחלה, שהוא תמיד מנוצל ונרדף על ידי אחרים ומזולת - כאן על ידי הבת זוג שלו - ולכן בלתי אפשרי לשמור על מערכת יחסים נישואין עם אנשים כאלה. בת זוגו של אדם עם הפרעה זו, תמיד תהיה אשמה על אכזריות בדעתו של החולה, וגם יחשודה על שקר, על חוסר נאמנות ועל בגידה. אדם כזה פשוט בלתי מסוגל לסבול יחסים זוגיים עם אדם אחר, וכל זה רק במחלה זו לבד. במקביל, יש במקרה שלנו גם הפרעה אחרת שנקרא הפרעת אישיות אובססיבית [טירדנית] כפייתית, אשר גם מונע חיים נישואין תקינים. החולה שיש לו הפרעה זו, דורש שליטה במדה עצומה, כתוצאה מהפחד וחוסר הוודאות שיש לו על ידי מחלה נוראה זו. ואכן הם אפילו מסיבות בלתי ידועים, רודפים ומתקיפים (לא באופן פיזי) את אלו שנמצאים בחיים שלהם: ובנ"ד, את אשתו. מטעם שאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת אין כאן שאלה כלל שיש כאן מום גדול.

לסיכום. את ההפרעות הפסיכילוגיות שהרופא המומחה מתאר לנו בפירוט רב, יכולים אנו לומר שאלו ההפרעות הם קטלניים לנישואים. לו היתה שהיא ידעה עליהם מראש, ללא ספק מעולם לא היתה נכנסת לאלו הנישואים. וכאשר נודע לה מדת האמת, היא פעלה במהירות לצאת ולברוח, למענה ולמען בתה הצעירה, ובכן אין כאן שום טענה של סברא וקיבלה.

ולכן כדאי ונכון להתיר העלובה הזאת לצאת מצרתה ומחבלי עיגונה, ומכיון שכעת אין הבעל מוכן לכתוב לה גט, אף שאין מן הצורך ע"פ דברינו הנ"ל, מותרת היא להנשא מטעם דין קידושי טעות.

כל זה נכתב על ידי **ש"ו קמנצקי**

והראתי את הדברים אל אאמו"ר הג"ר שמואל קמנצקי שליט"א,

ואישר אותי לחתום על הדברים, שאכן, כנים הם.

יום ה' לס' "העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו" תשע"ד לפ"ק.

אל מעלת כבוד הרמה הגאון הר"ר **נמ"ע צבי גרינבלאט** שליט"א.

החיים והשלום אל כבוד גאוננו.

כבר נכנסתי עם כת"ר שליט"א בדברי האשה העגונה מרת תמר עפשטיין תחי', והראיתי לו הדו"ח של הרופא מומחה שביירר וליבן את הדברים בליבון אחר ליבון, והעלה שבאמת הבעל של אשה זו הוא משוגע במלא מובן המלה, והיא לא ידעה כלום, ונתברר לנו שאחרי שנתברר לה שהוא סובל ממחלה שאין לה תרופה ועמדה, שאין עצה ואין תבונה בנישואין כאלו, התחילה לעזוב אותו, ולא סביר וקיבל כלום, אלא עזבה את ביתה וחזרה לבית אמה, ומאז כבר נפסק על בעלה שחייב לתת לה גט פיטורין, והוא סירב וממשיך לסרב, הוסכם בין המומחים שבאמת הוא סובל ממחלות הנפש ומשני מיני הפרעות אישיות חמורות, אשר חיי נישואין אי אפשר באלו המחלות.

עבר כת"ר שליט"א על הדברים, ופנה אלי בפנים מאירות וענה לי בכתב, שאכן מותרת האשה הזאת לינשא, משום שקידושיה היו קידושי טעות ממש, וחורף מן המחלות הנפשיות שהיו לו להבעל שלא ידעה עליהן האשה האומללה הזאת, עוד נתברר לה שבעלה חמעגן היה ארוס פעם, ונתפרדה אז החבילה משום שאיים בעלה

על ארוסתו אז במכת אגרוף, ואומרת האשה תמר תחי' שאילו היתה יודעת שהרים ידו להכות בת ישראל, מעולם לא היתה נכנס עמו אתו בקשר שידוכין.

אחרי עברי על הדברי עוד, רציתי לחזק את הדברים עוד בקבלת עדות מן הרופא שדיבר אתם ביחד, ושמע מן האשה כמה עובדות שסיפרה לפני הבעל, והבעל לא כיחשם ולא סתר את דבריה, אלא שתבע שעכ"ז רצונו להיות נשוי לה, וגם היו כאלו שפקפקו על ההגדרה של שוטה, שלכא' אין הגדרת שוטה שהגדירו חז"ל מתאימים לאיש הזה, והגם שהרופאים מגדירים את אלו המחלות כמחלות הפרעות אישיות, אבל סו"ס אין זה בגדר של "משוגע" כמו שהגדירו חז"ל וגם מורינו בעל אג"מ בתשובותיו.

רצוני לדעת חוות דעתו של כת"ר שליט"א בזה. מה שנראה לי ברור, שאף שאין סימני שוטה כמו סימני שוטה שהגדירו חז"ל בהגדרתם, אבל ברור שאלו המחלות הם מחלות שאי אפשר לו לאדם לחיות אתם חיי נישואין, וברור שאם רצינו להגדיר מה שיותר מסתבר לומר שייבטלו נישואין על ידם, אחד שהיא בגדר שוטה כמו סימני חז"ל, אף שזה באמת מוזר והנהגת משוגעת, אבל אולי היה שייך לחיות עם אדם שהוא משוגע בזאת המשוגעת, אבל לחיות חיי נישואין עם מי שיש לו מחלות אלו המתוארות כאן ע"י הרופא, בודאי שיש כאן מחלות שקטלניים הם לחיי נישואין, ובודאי שגם הם יכולים להרס את הנישואין ולעשותם קידושי טעות, וז"ב.

אני שולח אל כת"ר שליט"א את מה שכתבתי כבר, ואינו כולל כל הדו"ח של הרופא, אשר כבר עבר כת"ר שליט"א על הדברים, ואני חס על זמנו היקר, אבל הייתי רוצה לפנות אל כת"ר שליט"א לענות בכתב את דעתו הטהורה בענין זה, ושנדע להמשיך ולעשות כל מה שאנו יכולים לעשות, בכדי להתיר אשה זו מחבלי עיגונה.

החותם למען כבוד תורתו הרמה, לכבוד התורה ומוקירה

של' בן לאאמו"ר הג"ר שמואל קמנצקי

י"ד כסלו תשע"ו

לאמאן דבעי למדעי

אאשר פה בכתב מה שאמרתי לכמה ת"ח ששאלו, והוא שאני מכיר את מר אהרן פרידמן שיחי' או את מרת תמר עפשטין שתחי', ובודאי שלא שייך שאדע דבר על נשואיהם, ולא על שום פרט שבניהם, אלא שהגאון ר' שלום קמנצקי שאל לי, כשיש עדות של רופאים מומחים על אחד שהוא חולי רוח שמפריע לנשואים, אם שייך לבטל קדושין משום זה, ואמרתי שאם הדבר ברור ובדומה למעשה שבתשובה באג"מ, שייך בתנאים מסוימים.

נמע צבי גרינבלט

ט"ו כסלו תשע"ו

הנני לחזור בזה ע"מ שכתבתי בזה בדבר האשה מרת תמר עפשטין, שנשאת לאחד שנתגלה אח"כ שהוא חולה רוח, שהעידו עליו הרופאים שאין תרופה למחלתו, ומיד התחילה להפרד ממנו, וכבר הוסכם ע"י הפוסקים שחולי רוח באופן שאי אפשר לדור אתו, וכעין שאמרו דאין אדם דר עם נחש וכו', היא סבה ראויה לבטל קדושין, דהוי מקח טעות, ואף דטב למיתב טן דו וכו', הרי פשוט ששום אשה לא תנשא לגבר בעל מחלה מענשת שכזו.

וחות דעתי הברורה היא שהאשה הנ"ל מותרת לינשא לכל גדר דיתיבין.

וע"ז באתי על החתום ביום הנ"ל

נמע צבי בלאמו"ר הרב ר' יצחק זל"ה גרינבלט